

הדרה למינעשה

גיליון שבועי ללומדי סדר קדשים בדרף היומי | עיונים • פנינים • הלכות • מושגים • תמונות

עיוני הדרף

הגאון רבי יצחק דב הלוי שכטר שליט"א, מראשי ישיבות 'קול תורה' ו'כתר תורה'

בענין מחשבה על חצי מתיר

דרף י"ג ע"א מהו דתימא טעמא דר"י משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר ואפ"ל רישא נמי קמ"ל, ובשטמ"ק הקשה דהא מבואר בהסוגיא לקמן דלקושטא דמילתא אין מפגלין בחצי מתיר ות"י דאע"ג דקיי"ל אין מפגלין בחצי מתיר היינו דוקא אי מחשב בשעת עבודה של חצי מתיר אבל הכא מחשב בשעת עבודה שלמה על הקטרה של חצי מתיר, ובזה מסיק דמחשבתו מהני, וכ"ה ברש"י בדרף י"ד ע"א בד"ה ולאפוקי וכו' עיי"ש.

והנה הס"ד דאיכא דינא דאין מפגלין על עבודת חצי מתיר צ"ב דמה איכפ"ל דהוי חצי מתיר הא המחשבה הוי מדין אכילת מזבח, ובס' ח"י הגרי"ז ביאר בזה עפ"י יסוד הגר"ח דמחשבה על זריקה אינו מדין אכילת מזבח אלא דהוא דין מסוים דיכול לחשב על עבודת הזריקה, וע"כ ס"ד דצריך שיחשב על מתיר שלם ולא מהני מחשבה על חצי מתיר, והא דלקושטא דמילתא יכול לחשב על חצי מתיר ביאר בזה מרן הגרי"ז עפ"י"מ דמבואר ברמב"ם בפיה"מ דהקומץ להמנחה כאימורים לזבח והיינו דמלבד דיש בו דין זריקה יש בו גם דין הקטרת אימורים, וע"כ אה"נ כד דיינינן המחשבה מדין זריקה בעינן מחשבה בכל המתיר אבל הא מיהא מהני המחשבה מדין הקטרת אימורים ובזה ליכא חסרון של חצי מתיר וכמו באימורים שיכול לחשב על כזית. ובזה ביאר ד' הרמב"ם בפ"ד מהלכות פסוה"מ שכתב דחישב על כזית מהלבונה מהני משום דהוי כאימורים לזבח, וכתב דלפ"ז במחשב מחשבת פיגול על זריקה אה"נ צריך לחשב על כל הזריקה ולא מהני מחשבה על מקצת הזריקה עכתו

והנה יעו"י בח' המיוחסים לרשב"א על מנחות כאן שהקשה דאיך נימא דכי חשב בחצי מתיר דלא פיגל עד שיחשב בכולו הא תנן דיכול לפגל על מקצת זריקה אע"ג דהוי חצי מתיר כדתנן [בזבחים דף כ"ז] לזרוק דמו למחר או מקצת דמו למחר ולא פליג ר"י עיי"ש שכתב דלקושטא דמילתא ליכא חסרון של מחשבה על חצי מתיר, ולפ"ד מרן הגרי"ז זצ"ל דל"מ מחשבה בחצי מתיר י"ל דהתם איירי בחיצוניות דאין כל המתנות מעכבות וע"כ ודאי יכול לחשב על מקצת זריקה, אבל בפנימיות שכל המתנות מעכבים י"ל דצריך לחשב על כל הזריקה ויעו"י בזבחים דף מ"ב תוס' ד"ה כגון שהביאו שיטת רבנו שמואל דבפנימיות צריך לחשב על כל ההזיות אכן במסקנא שם נראה דמועיל מחשבה גם על מקצת מההזיות עיי"ש וצ"ע.

בענין פיגול בדם

גמ' דם מי מפגל, ובח'י הגרע"א תמה בזה דלמאי דצידדו התוס' בזבחים דף מ"ג דעל שירי הדם חייב משום פיגול כיון דהוי דבר שיש לו מתירין מאי מקשי ודם מי מפגל הא שפיר שייכא פיגול בדם דהשירים יש להם מתירין והניח בצע"ג, ובח'י הגרי"ז כתב ליישב דהתוס' שצידדו לומר דשירי הדם מתפגלין, איירי בחיצוניות דשפיכת שירים אינה מעכבת, ובזה שפיר אפ"ל דחל פיגול בהשירים כיון דיש לו מתירין, אבל הכא איירי הסוגיא בפנימיות דאיכא מ"ד דשפיכת שירים מעכבת והוי מתיר ובזה שפיר אינו מתפגל, ולכא"ו ת"י מרן הגרי"ז צ"ב דגם אי שפיכת שירים מעכבת מ"מ הא סו"ס הזריקה מתיר לשפיכת שירים וא"כ הא הוי דבר ש"ל מתירין.

המשך בעמ' 2 <<

הלכות הדרף

תורת הקדשים - מרן החפ"ז חיים

דרף יג (ו' שבט)

א. אם קָשַׁב בְּשַׁעַת קְמִיצַת הַמִּנְחָה לְאֹכַל שִׁירֵיהֶּ לְמַחֵר, אוּ לְהַקְטִיר קְמִיצָהּ לְמַחֵר, אוּ לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָהּ

המשך בעמ' 8 <<

הליכות מנחות

הערות ע"ס הדרף הגאון רבי יוסף רקוב שליט"א ראש כולל 'מורשה ודעת'

מתני' הקומץ וכו' או להקטיר לבונתה למחר, כ' רש"י ואי קשיא אמאי לא תנא נמי, כזית מלבונתה,

המשך בעמ' 18 <<

פלפולא דאורייתא

הרה"ג רפאל סויד שליט"א

בגדר קרבנות קודם מתן תורה

ק"ל דקיים אברהם את כל התורה עד שלא ניתנה, שנאמר "עקב אשר שמע אברהם בקולי", [יומא

המשך בעמ' 16 <<

פניני הדרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

דרף ט"ו - בגדר קרבן ציבור

א. רבי יהודה מחדש שאין קרבן ציבור חלוק ולכן אם נטמא אחד משתי הלחם או מסדרי לחם הפנים, נפסל כל הקרבן, וחכמים

המשך בעמ' 15 <<

הגיליון מוקדש לרפואת אאמו"ר רבי ישעיהו צבי בן אסתר | לרפואת מו"ר רה"י הגאון רבי יצחק בן נחמה - הקר בתושח"י
דבורה בת פרלה לרפואה שלימה | חי ערן בן עליזה לרפואה שלימה

הוא, ועוד דא"כ מאי מקשה הגמ' על רב מכל הני ברייתות שמא מיירי שאמר שלא נתכוין בשניה לפגל א"ו דאפילו בכה"ג סובר רב דע"ד ראשונה הוא וקשה הטעם עכ"ד, והנה להמבואר דהוי אומדנא דמוכח דנתכוין לפגל וזה הוי דברים א"כ י"ל דלא יועיל מה שאמר דלא נתכוין נגד האומדנא, [וצ"ל דסובר השפ"א דדברים שבלב אינם דברים הוא רק נגד דיבור מפורש ולא כשהוא נגד אומדנא וישל"ע בזה].

אמנם שמעתי ממור"ר הגרא"י הלוי בשם מרן הגרי"ז דהא דאמרין ע"ד ראשונה הוא עושה אינו בגדר אומדנא אלא דהוא דין דהמעשה נעשה ע"ד הראשונה, והנה בח' הגרי"ז נדפס בשם מרן זצ"ל דגם אם יחשוב להדיא בהיפוך לא יועיל, אכן הוא תמוה לומר כן דהא מפורש בתוס' ד"ה קתני דאם פירש להדיא שאינו עושה ע"ד הראשונה ל"א על דעת הראשונה הוא עושה, אכן ממור"ר הגרא"י הלוי שמעתי בשם מרן הגרי"ז דכל דעושה סתמא חל דין בהמעשה שנעשה ע"ד הראשונה וגם אם יאמר אח"כ שלא נתכוין לזה לא איכפ"ל, אבל אם אומר להדיא שאינו עושה ע"ד הראשונה פקע מהמעשה דנעשה ע"ד ראשונה וא"ש.

בענין הקטרה מפגלת הקטרה

דף י"ז ע"א אמרי חריפי דפומבדיתא הקטרה מפגלת הקטרה וכו' יתיב רב מנשיא בר גדא קמיה דאביי ויתיב וקאמר משמיה דר"ח אין הקטרה מפגלת הקטרה ואפ"ל לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר ה"מ היכא דחישב בהו בשירים דקומץ מתיר דידהו אבל הכא דקומץ לא מתיר דלבונה הוא לא מצי מפגל ביה וצ"ב יסוד פלוגתתם בזה. ונראה לבאר בזה דהנה בזבחים דף ק"י ע"א מבואר דטעמי דר"מ דס"ל מפגלין בחצי מתיר משום דקומץ מישרי שרי וביאר בס' או"ש דכיון דתלי רחמנא למחשבת פיגול בהא דהוי דברים המביאים לידי אכילה ע"כ בעינן שיהא עליה שם מתיר, וכתב האו"ש דזהו ג"כ יסוד דינא דאין מפגלין בחצי מתיר משום דהמחשבה תלי בזה שהוא מתיר באכילה וחצי מתיר אינו מביא לידי אכילה.

והנה יסוד הך מילתא דבעינן שיהא עליה שם מתיר יש לפרש בתרי גווני הא' דהוא דין בהמחשבה שיהא בשעת המתירין של הקרבן ויהא על העבודה שם מתיר, והב' יש לפרש דהוא דין בגוף המחשבה שיהא מהמתיר על הניתר דבשעת עבודת המתיר יכול לחשב על הניתר שיאכלנו חוץ לזמנו.

וי"ל דיסוד פלוגתתם של חריפי ור"ח הוא בזה דלשיטת חריפי סגי בזה דאית ליה שם מתיר לגבי הקרבן וע"כ כיון דמישרי שרי בהקרבת נחשב דהוא דבר המביא לידי אכילה, אבל הא מיהא לא צריך מחשבה מהמתיר על הניתר וע"כ הוי דינא דהקטרה מפגלת הקטרה, אכן ר"ח ס"ל דמחשבה מהני רק מהמתיר על הניתר ולפי"מ דק"ל דאין הקטרה מפגלת הקטרה בעינן מחשבה ממתיר על ניתר.

בענין מתן שמן בכלי

דף י"ח ע"א לא יצק לא בלל וכו' כשרות והנה לקמן דף ע"ד ע"ב תנן כל המנחות הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם עשייתן והנה ישל"ע אי מתן שמן הראשון מעכב, ובפשוטו דאינו מעכב דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב וצ"ב מ"ט לא תנן במתני' דאם לא נתן שמן בכלי קודם לעשייתן כשר, וגם אי נימא דמתן שמן בכלי הוא לעיכובא צ"ב מ"ט לא תנן כשרה בזר, וכמו ביציקה דעצם מעשה היציקה מעכב ותנן לא יצק כשר ומוקמינן לה דהאי לא יצק היינו לא יצק כהן אלא זר וה"נ במתן שמן בכלי דכוותה.

אכן נראה ביאור דבריו דהנה בתוס' בד"ה והלבונה הקשו מ"ט אין חייבין על לבונה משום פיגול והא הקמיצה מתירו דקודם הקמיצה אין להתירו ות' דמ"מ לא הוי הלבונה דומיא דשלמים דלבונה היא גופה מתיר ומבואר בתוס' דדבר דהוא גם נותר וגם מתיר אין חייבין עליו משום פיגול, וא"כ ה"נ בשירים הפנימיות דכוותה אע"ג דהוא נותר מ"מ כיון דהוא ג"כ מתיר אין חייבין עליו משום פיגול אבל חיצוניות שאינו מתיר י"ל דחייבין עליו משום פיגול.

הן אמנם דלכאורה עדיין אינו מיושב כה"צ דהא פלוגתא דתנאי היא אי שפיכת שירים מעכבין בפנימיות, וסתמא דמתני' בפרק איזהו מקומן סבר דאינו מעכב וא"כ מאי מקשי דם מי מפגל דלמא הך תנא ס"ל דשפיכת שירים לא מעכבי ושפיר חייבים עליו משום פיגול וצ"ע

בענין אין ק"צ חלוק

דף ט"ו ע"א אלא א"ר יוחנן למוד ערוך הוא בפיו של ר"י שאין ק"צ חלוק ומבואר דלמסקנא אע"ג דציץ מרצה על אכילות מ"מ איכא דינא דלר"י שניהם יצאו לבית השריפה דאין ק"צ חלוק, וברש"ש כתב דלהמסקנא דכללא הוא דאין ק"צ חלוק הדין דשתיהם יצאו לבית השריפה הוא גם בנטמא לאחר זריקה, אכן כתב דברמב"ם בפיה"מ מבואר דהמחלוקת הוא רק בנטמא קודם זריקה וצ"ב דכיון דציץ מרצה על אכילות מאי נפק"מ בין נטמא קודם זריקה או לאחר זריקה.

ושמעתי ממור"ר הגרא"י הלוי שליט"א בשם מרן הגרי"ז דלמסקנא הציץ מרצה על אכילות רק לגבי הכשר הקרבן ולא לגבי היתר אכילה נמצא דמה שהטמא לא נותר באכילה הוא מחמת חסרון היתר זריקה ושפיר שייכא בזה דינא דאין ק"צ חלוק, ולפי"ז ניחא דזה רק בנטמא קודם זריקה ולא בנטמא לאחר זריקה דאז אין הטמא שייך להטהור כלל, דכל הך דינא דאין ק"צ חלוק הוא רק בנוגע להקרבה דחל ביה דין קרבן הבא בטומאה משא"כ בנטמא לאחר זריקה לא חל ביה דין קרבן הבא בטומאה וממילא הטמא בטומאתו והטהור יאכל עכ"ד.

אכן צ"ב דא"כ גם להמסקנא הא דשניהם יצאו לבית השריפה משום דלא חל ריצוי ציץ לגבי היתר אכילה ובמה נשתנה המסקנא מההו"א, אכן נראה דלהס"ד דאין הציץ מרצה על אכילות הביאור הוא דהוא חסרון בעיקר הזריקה דלא חל ביה דין זריקה לגבי היתר, אבל להמסקנא ליכא גריעותא בעיקר הזריקה דלעולם מועיל ריצוי ציץ דהוי זריקה המתרת, אבל הא מיהא בהחפצא לא חל היתר זריקה, וע"ז נאמר דינא דאין ק"צ חלוק דכיון דבהלחם הטמא לא חל ההיתר הוא הדין נמי בהלחם הטהור, ואפ"ל דהנפק"מ בין הה"א להמסקנא הוא אם יהיו חייבים על הלחם הטמא משום פנו"ט דלההו"א דליכא ריצוי ציץ ול"ה זריקה המתרת צליכא חיובא דפנו"ט דלא קרבו מתיריו אבל להמסקנא חייבים משום פנו"ט כיון דהוי זריקה המתרת.

בענין כל העושה ע"ד ראשונה הוא עושה

דף ט"ז ע"א שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה והנה בפשטות דינא דע"ד ראשונה הוא עושה הוא בגדר אומדנא שעושה ע"ד ראשונה, והנה בס' שפ"א הקשה דהא ש"י רש"י ותוס' דבפיגול בעינן דיבור דוקא ומאי מהני הא דעושה ע"ד ראשונה.

ולכאורה י"ל בזה דע"ד ראשונה הוא עושה הוי בגדר אומדנא דמוכח וכ"כ השפ"א בהמשך הסוגיא דע"ד ראשונה הוא עושה הוי בגדר אומדנא דמוכח, ולפי"ז ניחא דבכה"ל אומדנא דמוכח נחשב כמו דיבור וה"נ הכא דכוותה, וכ"כ בח' הגרע"א בע"ז דף ל"ט לגבי שוחט לע"ז דג"כ בעינן דיבור ומ"מ אומדנא דמוכח הוי כמו דיבור,

והנה בשפ"א בהמשך הסוגיא נתקשה בהא דאמרין ע"ד ראשונה הוא עושה דנשייל"א אם כיון לפגל דלמה לא יהא נאמן כיון דבידו

בעינן בעלים הרי להדיא מבואר בד' התוס' דגם בשאר קדשים בעינן שחיטה בבעלים, ורק דבשאר קדשים מהני שליחות משא"כ בפרו של אהרן וכש"נ.

בענין מליחה במנחות ובשאר קרבנות

דף כ' ע"א א"ל אביי א"ה לא יצק נמי לא יצק כלל אלא לא יצק כהן אלא זר ה"נ לא מלח כהן אלא זר, א"ל וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח, והנה ברמב"ם בפ"ה מהל' איסור"מ הי"ב כ' דמליחה מעכב במנחה, ובכס"מ הקשה דהא במתני' תנן סתמא דלא מלח כשר עיי"ש, ובלח"מ כתב דהרמב"ם פסק כאביי דהאי לא מלח היינו לא מלח כהן אלא זר, [וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהל' פסוה"מ ה"ז דמליחה כשרה בזר] וכו' דראי' לזה מהא דכ' הרמב"ם בפיה"מ דהאי לא מלח היינו לא מלח כהן אלא זר, והא דהקשו בגמ' וכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל המזבח אי"ז קו' כ"כ ד"ל דמתני' איירי בגוונא דמלחו זר למטה ובכה"ג אתי' מתני' ככו"ע.

והנה בעיקר הסוגיא דאמרינן וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי המזבח כבר הקשה השטמ"ק דהא נפק"מ בעבר זר ומלח, וכו' לפרש דעיקר קו' הגמ' מה"ט דמקמיצה ואילך מצות כהונה, וצ"ע להר"מ דפסק דמליחה כשר בזר והא מליחה הו"ל מקמיצה ואילך והא קיי"ל מקמיצה ואילך מצות כהונה, ויעוי' ג"כ בתוס' בדף י"ח ע"ב שכתבו דמליחה הו"ל מקמיצה ואילך וקיי"ל דמקמיצה ואילך מצות כהונה וצ"ע ד' הרמב"ם בזה.

ו"ל בזה דהנה מרן הגרי"ז זצ"ל העיר ע"ד התוס' דהא דינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה הוא רק בהדינים שנאמרו במסוים במנחות, אבל דין מליחה הוא דין בכל המוקטרים דטעונים מלח ולא נכלל בדינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה, וא"כ י"ל דהיינו טעמא דהרמב"ם דמליחה כשרה בזר דלא נכלל בדינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה, אכן בד' הרמב"ם קשה לומר כן דהא ברמב"ם מבואר דאיכא דין מליחה במסוים שנאמרה במנחה, דכ' בפ"ה מהל' איסור"מ דמליחה דשאר מוקטרים אינו מעכב ומליחה במנחה מעכבת, וביאר בזה מרן הגרי"ז בד' הרמב"ם דס"ל דמלבד דין מליחה שנאמרה בכל המוקטרים איכא דין מליחה במסוים במנחות דהוא ממעשה המנחה, וכ"ה מבואר ברמב"ם בסה"מ שורש י"ב דמלבד דין מליחה שנאמרה בכל הקרבנות איכא דין מליחה במסוים במנחה דהוא ממעשה המנחה, ובזה ביאר הגרי"ד זצ"ל ד' התוס' והשיטה שכתבו דמליחת הקומץ הוא בכלל דינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה, אלא דלפי"ז קשה ד' הרמב"ם דפסק דמליחה בזר כשרה וצ"ע.

ונראה ד"ל בד' הרמב"ם דלא בעינן מעשה מליחה, והוא רק דין דהקומץ טעון מלח וממילא דלא נכלל בדינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה, כיון דליכא דינא דבעינן מעשה מליחה כלל, דדין עבודה נאמר רק היכא דבעינן לעצם המעשה להכשר הקרבן, וכעיי"ז כ' בחי' רבנו חיים הלוי לגבי הדלקת הנרות דל"ב כהן כיון דעיקר המצוה שיהא דלוק ודין כהונה הוא רק במקום דהכשירה הוא בעצם המעשה עיי"ש, וה"נ הכא במליחה דכוותה כיון דלא בעינן מעשה מליחה אי"ז עבודה דנבעי כהונה.

ויש להוסיף עוד בזה דבאמת מדינא ה"ל מועיל מליחה גם קודם קמיצה, ורק דאי יהא המליחה קודם קמיצה ויקמוץ ביחד עם המלח ממילא יהא הקומץ קומץ חסר כיון דבעינן קמיצה מהסולת לחוד כדאיתא לעיל דף י', אבל הא מיהא בעיקר הדין ליכא דינא כלל דהמליחה צריך להיות אחר קמיצה, וע"כ ס"ל להרמב"ם דאי"ז נחשב בכלל דינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה.

ובאמת די ש לדקדק כה"ג בדוכתי טובא דיעוי' בע"ב דר"ש ס"ל דיציקות ובלילות בעי כהונה ולא תנא בהדייהו מתן שמן בכלי וכמו"כ לעיל דף ט' בללה חוץ לחומת העזרה ולא תנא דין מתן שמן הראשון שנתן בחוץ וכמו"כ בפ' פרת חטאת תנן דהיוצק והבולל בחוץ פטור ולא תני מתן שמן הראשון [ובהך ענינא צל"ע אהא דמשמע בהסוגיא בדף ט' דלר"ל בלילה בחוץ כשר לכתחילה ומתקיים בזה מצות בלילה והא תנן במתני' דהבולל בחוץ פטור ומשמע דעכ"פ דינה להיות בפנים ושור"ר בחזו"א דנקט דבאמת לא מתקיים בזה מצות בלילה לר"ל]

והנראה ד"ל בזה דחלוק הוא יציקה ובליחה ממתן שמן הראשון דיציקה ובליחה הוא דין דבעינן מעשה יציקה ומעשה בלילה משא"כ מתן שמן הראשון ליכא דין מעשה נתינת שמן בכלי ועיקר הדין הוא שיהא שמן בהכ"ש קודם המנחה דהרי דינא דמתן שמן בכלי נלמד מקרא דסלת בשמן תעשה הרי דלא נאמר דין מעשה נתינה כלל ורק דכ"ה דינו שיתן הסלת בתוך השמן ויש להוסיף בזה דכיון דבשעת נתינת השמן ליכא להסולת בהכלי לא חייל בנתינתו תורת עשי' בהמנחה וע"כ דעיקר הדין הוא שיהא השמן בהכלי קודם נתינת הסלת, ולפי"ז ניחא הא דלא קאמר ר"ש דמתן שמן בכלי בעי כהונה כיון דאי"ז מעשה עבודה כלל ורק יציקה ובליחה דנאמר דינא דבעינן מעשה יציקה ומעשה בלילה הוא דנאמר דמעשיהם טעונים כהן.

ואשר לפי"ז יש לבאר נמי הא דלא תנא לה במתני' דזה ודאי ל"ק מ"ט לא תני דכשר בזר דדוקא יציקה דהוא מעשה קיום בהמנחה ובעינן מעשה יציקה הוא דהוצרך לאשמעינן דכשר בזר אבל מתן שמן בכלי דלא בעינן מעשה נתינת שמן פשיטא דכשר, אכן גם לגבי עיקר דין עיכובא בהמנחה י"ל דבמתני' תנן רק הנך מילי דעצם מעשיהם הם קיום דין בהמנחה ובהא תנן דאינם מעכבים, אבל מתן שמן בכלי דעצם מעשה הנתינה אינו קיום דין בהמנחה לא תני במתני' ועדיין ישל"ע בזה.

בענין שחיטה בבעלים

דף י"ט ע"א אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ההוא לא מצית אמרת וכו' גלי רחמנא ביוה"כ ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים, והנה בפשטות הסוגיא מבואר דשחיטת קדשים לא בעו בעלים, וכבר דנו בזה רבותינו האחרונים והביאו דברש"י בפסחים דף ז' מפורש דשחיטת קדשים בעי בעלים דאיתא שם פסח וקדשים מאי איכא למימר, וכו' רש"י הבעלים נצטוו דכתיב וסמך ידו ושחט וכ"ה ברש"י בקדושין דף מ"א עיי"ש, וקשה מסוגיין דמפורש דלא בעינן שחיטת קדשים בבעלים, ועי' בס' פנ"י ובהמקנה ברפ"ב דקדושין דכתבו דרק שחיטת פסח בעי בעלים ולא בשאר קדשים, ועי' מנח"ח סוף מצוה ה' דג"כ נקט בפשוטו דשחיטת קדשים לא בעי בעלים והביא ראי' מהא דנכרים נו"נ ועכו"ם לאו בני שחיטה ולא בני שליחות, ובתו"ד כ' דחכ"א העיר ע"ז מהסוגיא במנחות דף י"ט וצ"ע בזה

ונראה ד"ל דהנה בסמיכה מבואר במנחות דף צ"ג דממעטינן מקרא דידו ולא יד שלוחו דבעינן סמיכה בבעלים על עצמם ול"מ שליחות ע"ז, ולפי"ז י"ל דהנודון בהסוגיא דנלמוד שחיטה מסמיכה דנבעי סמיכה בבעלים עצמם ולא יועיל שליחות, וע"ז ממעטינן מקרא מדגלי רחמנא בפרו של אהרן ושחט את פר החטאת אשר לו דבעינן שחיטה בכה"ג עצמו ולא מועיל שליחות, משא"כ בשחיטה מהני שליחות, אבל הא מיהא י"ל דגם שחיטה מצוותו בבעלים,

ויעוי' בתוס' קדושין מ"א ע"ב דהקשו מ"ט לא יליף דשליחות מהני בקדשים משחיטת פרו של אהרן מדאיצטריך לומר דה"ל בבעלים דכתיב ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבשאר קדשים לא

טיבלא לשירים דהו"ל ריבה סולתה, דאי נמי טיבלא מבטל לשיריים ל"ה ריבה סולתה דבטייל וכמאן דליתא דמי ולא מייתר ליה, והקשו התוס' דד' רש"י סתרי אהדי וצ"ע.

ואשר נראה ד"ל בד' רש"י דהנה עיקר הא דכתב רש"י דע"י ביטול ברוב לא חשיב ריבה סולתה דהביטול כמאן דליתא צ"ב דהרי ביטול הוא רק על הדינים דאיכא בהסולת אבל אי"ז ביטול על החפצא ומ"ט לא יהא נחשב ריבה סולתה, [וגם אי נימא דמין בשאינו מינו הוא ביטול על החפצא אבל בהיהא דב' מנחות שנתערבו הא הוי ביטול של מין במינו]

ונראה לבאר דהנה דנו האחרונים ז"ל ביסוד דין ביטול ברוב אי דינו הוא דע"י הביטול חייל בהמיעוט הדינים דאיכא להמבטל, או דביטול מועיל רק להפקיע הדינים דאית ליה להמיעוט אבל אינו משיג מעלת המבטל, וי"ל דרש"י ס"ל דביטול ברוב אינו מועיל דהבטל יחול עליה הדינים דיש להמבטל, והיינו מש"כ רש"י דע"י דבטל הוא כמאן דליתא הינו דהביטול מועיל רק להפקיע מיניה הדין מנחה דאית ליה, אבל אינו מועיל שיהא נחשב חלק מהך מנחה דמתבטל בו, דע"ז לא מהני ביטול לאשוויי ב' חלות דין מנחה וע"כ אינו נחשב ריבה סולתה, וש"מ שכן ביאר בשיטת רש"י בשו"ת עונג יו"ט חלק או"ח סימן ד'.

והנה הרי חלוק הוא דינא דריבה סולתה מדינא דריבה שמנה, דריבה סולתה בפשטות הוא רק בסולת של קודש דמוסיף בהמנחה יותר משיעורה, משא"כ בריבה שמנה הא מבואר לעיל דף י"א דגם שמן דחולין ודחברתה פוסל, ואשר לפי"ז הרי"ל דחלוק הוא דינא דקומץ שנתערב במנחת נסכים מדין קומץ שנתערב במנחה אחרת, דקומץ שנתערב במנחה אחרת דדיינין לפסול מדין ריבה סולתה בזה הוא דכ' רש"י דהביטול מהני רק לבטל מיניה דין המנחה דידה אבל לא מהני לאשוויי ב' חלות שם מנחה אחרת וממילא דאי"ז נחשב ריבה סולתה, משא"כ הכא דדיינין לפסול מדין ריבה שמנה הרי לא בעינן שיהא חלק מהמנחה דהרי גם שמן דחולין ודחברתה פוסל, ורק דכ"ז דהוא חלק מהמנחה האחרת ממילא דשדינן ליה בתר אידך מנחה ואהני זאת להפקיע דאי"ז בכלל ריבה שמנה, אבל כל דחייל ב' דין ביטול ופקע מיניה דין שמן דמנחת נסכים ממילא דהוא דפוסל להקומץ מדין ריבה שמנה, ולא מהני הא דבטל כמאן דליתא דלא גרע משמן דחולין דפוסל אע"ג דלא נעשה חלק מהך מנחה וא"ש.

בענין צירוף כלי

דף כ"ד ע"א בעי ר' ירמיה צירוף כלי וחיבור מים מהו כי תנן כלי מצרף מה שבתוכו לקודש הנ"מ דגואי אבל דבראי לא או דילמא כיון דמחבר מחבר עיי"ש וצ"ב הספק דכיון דסו"ס איכא דין צירוף למה שבתוך הכלי מ"ט לא יועיל חיבור לטמא מה שבחוץ מדין חיבור מים וצ"ת ונראה ד"ל דהנה בדין טומאת כלים או אוכלים וכדו' דנטמאים ע"י במגע במקצתן יש להסתפק אי הוא משום דנחשב מגע בכולו כיון דאית ליה דין חיבור ואיכא מעשה מטמא בכולו או דגם בגוונא דחייל מגע במקצתו הוי דינא דחייל דין קב"ט בכולו כיון דהוא כלי אחד והנה יעו"ב בס' ח"י רבנו חיים הלוי בפ"ח מהל' טו"מ דנקט דכל דנעשה מעשה המטמא במקצתו נטמא כולו [ועיי"ש שהוכיח כן מבגד שהכניס גע"ג ממנו לבית המנוגע שנטמא כולו אע"ג דמעשה המטמא הוא במקצתו] עיי"ש והנה יש להסתפק בדין צירוף כלי אם מהני דנחשב מעשה מגע בכולו או דהוא דין דנחשב אחד לגבי דין קב"ט דנטמא כולו ע"י שנגעה טומאה במקצתו אבל אי"ז נחשב מעשה מגע בכולו ואם נימא כהאופן השני יש לבאר ספק הגמ' דדין צירוף כלי מועיל רק למה שבפנים דנטמא כולו במגע מקצתו אבל מה

אלא דבעיקרא דמילתא ישל"ע דלכאורה מכמה דוכתי יש להוכיח דבעינן מעשה מליחה ואי"ז רק דין דהקומץ טעון מלח, חדא דבזבחים דף קי"ב ודף קט"ו דמבואר דטעמא דמליחה בחוץ פטור משום דל"ה עבודה תמה הרי דמעשה המליחה עצמה עבודה היא דאל"כ פשיטא דליכא ע"ז חיוב חוץ, ולקמן דף כ"א איתא תקריב אפי' בשבת אפי' בטומאה, ובפרש"י כ' ז"ל ואשמועינן דמליחתן עבודה היא ודחי שבת וטומאה כשאר עבודות הרי להדיא דמעשה המליחה עצמה עבודה היא, ועוד ראי' מהא דמבואר בדף י"ח ע"ב דר"ש ס"ל דמליחה בעי כהונה וע"כ דמעשה מליחה בעינן, והדרק"ל דלכאורה אי איכא דינא דבעינן מעשה מליחה א"כ צריך ליעשות המליחה בהקומץ וגם דמ"ט אינו נכלל בדינא דמקמיצה ואילך מצות כהונה כיון דמליחה אחר קמיצה וצ"ע.

בענין מעילה במלח

דף כ"א ע"ב ת"ר מלח שע"ג האבר מועלין בו שע"ג הכבש ושבראשו של מזבח אין מועלין בו, ואמר רב מתנה מאי קראה והקרבתם לפני ה' והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עולה לה', וברש"י פי' שעל הכבש שנופל שם כשמולחין את האברים וכו', ובד"ה אין מועלין בו כ' דשוב אינו ראוי עכ"ל, והיינו דהו"ל קדשים שמתו דאין בהם מעילה ד"ת, והנה מד' רש"י מבואר דדוקא המלח שנפל מהאבר לאחר מליחה הוא דאין מועלין בו דשוב אינו ראוי אבל קודם מליחה מועלין בו, ובס' קרן אורה הקשה דא"כ ל"ל קרא דמלח שע"ג האבר מועלין בו הא פשיטא דמועלין דמי גרע מקודם מליחה, וכתב דבאמת גם קודם מליחה אין מועלין משום דל"ה קדשי ה', ורק אחר מליחה הוא דמועלין מהך קרא דוהעלו אתם עולה לה'.

ובכתבי הגר"ז זצ"ל כתב לבאר בזה בב' אופנים חדא דכיון דאיכא תנאי ב"ד שייכולין ליהנות מהן תו ל"ה קדשי ה', וביאור הדברים דאע"ג דהתנאי ב"ד הוא רק ליהנות לצורך קרבנות אבל הא מיהא כיון דניתן ליהנות מהן תו ל"ה קדשים המיוחדים לה', ועוד כתב באופ"א דדין קדשי ה' הוא רק בדבר שעומד להקרבה אבל מלח דבעיקר דינו ל"ל קדושה להקרבה ל"ל מעילה, ורק אחר מליחה דילפינן מקרא דחייל ביה דין עולה הוא דמועלין בו עיי"ש.

ולענ"ד נראה ד"ל עוד בזה דבאמת קודם מליחה מועלין בו מדין תרוה"ל דהוי ממון הקדש ובתרוה"ל איכא מעילה, והא דאמרין בגמ' מאי קראה דמלח שע"ג האבר מועלין בו הוא משום דמהברייתא מבואר דאיכא דין מעילה במסוים במלח שע"ג האבר, וע"ז מקשינן מאי קראה והיינו דמיייתנן מקרא דוהעלו אתם עולה לה' דלאחר מליחה איכא דין מעילה במסוים משום דחייל ביה קדושת עולה, ונפק"מ בזה דאית ביה דין מעילה משום דחייל ביה קדושת עולה דיש בו מועל אחר מועל דאי הדין מעילה משום דאית ביה קדושת תרוה"ל אי"ב מועל אחר מועל, ואחר מליחה אית ביה דין מעילה משום דין קדושת עולה וי"ב מועל אחר מועל וכע"ז כתבו התוס' בדף נ"א ע"ב לגבי פרה עיי"ש.

בענין קומץ שנתערב במנחת נסכים לגבי דין ריבה שמנה

וריבה סולתה

דף כ"ב ע"א ר"י אומר במנחת כהן משיח במנחת נסכים פסולה שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות זמ"ז, וברש"י כ' דהקומץ בולע ממנחת נסכים והו"ל ריבה שמנה ומנחת נסכים נמי פסולה דהו"ל חיסר שמנה ותרוויהו פסולות נינהו, ובתוס' הביאו הא דכ' רש"י לקמן גבי ב' מנחות שנתערבו דמקשינן דמ"ט אין השירים מבטלין לטיבלא דלהוי מנחה שחסרה אבל בהיפוך ל"ק דליבטלו

שבחוץ לא נטמא כיון דליכא ב' בהחצי השני מעשה המטמא וצל"ע

בענין ריצוי ציץ אם הוא לכתחילה או בדיעבד

דף כ"ה נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה וכו' שהציץ מרצה על הטמא, והנה ל' המשנה נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה משמע דהוא רק בדיעבד ולא לענין לכתחילה, והנה בתוס' בפסחים דף ע"ח כתבו דמה"ת ציץ מרצה גם לענין לזרוק לכתחילה ורק מדרבנן הוא דאיכא דינא דלא יזרוק לכתחילה, וצ"ל דהא דתנן נטמא הציץ והקריבו בדיעבד הוא משום דמדרבנן אסור להקריבו לכתחילה, אכן ישל"ע דבגמ' איתא ת"ר דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה, וצ"ל דהא דתנן במתני' דנטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה איירי בזרקו בשוגג דהא במזיד הוי דינא דלא הורצה, ומתני' אתא לאשמעינן רק עיקר דינא דעל פסול טומאה איכא דינא דריצוי ציץ, וכמו"כ צ"ל בהא דתנן בזבחים דף פ"ב כל דמים הפסולים שנתנו ע"ג המזבח לא הורצה אלא על הטמא שהציץ מרצה על הטמא איירי בגוונא דזרקו בשוגג.

אכן י"ל עוד עפ"י מ' דאיתא ביבמות דף צ' דמה"ת מרצה בין בשוגג בין במזיד ומדרבנן הוא דאינו מרצה אמזיד ומקשי דא"כ היאך יכול להביא קרבן אחר והא מה"ת הוי חולין בעזרה ומשני דהא דבמזיד לא הורצה הוא לענין זה דאינו נותר לאכילה אבל הא מיהא א"צ להביא קרבן אחר, וא"כ י"ל דהא דתנן הציץ מרצה היינו לענין זה דא"צ להביא קרבן אחר וזהו גם במזיד, אכן ברש"י כתב להדיא דהציץ מרצה גם לענין זה שהשירים נאכלין ובהכרח דצ"ל דבשוגג איירי וצ"ב סתימת המשנה בזה.

והנה בתוס' זבחים דף צ"ב הקשו בהא דתנן דדם חטאת שנטמא אינו טעון כיבוס דמ"ט אין טעון כיבוס והא מה"ת זורקו לכתחילה כדאמרינן דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה, ות"י דאיירי בנשבר הציץ, אכן ברמב"ם בפ"ח מהלכות מעה"ק כתב סתמא דדם חטאת שנטמא אינו טעון כיבוס ולא כתב דאיירי דוקא בנשבר הציץ או דאינו על מצחו ושמעתי ממו"ר הגרא"י הלוי שליט"א בשם מרן הגרי"ז שאמר בד' לפי הרמב"ם דהדין ריצוי ציץ הוא רק להכשיר הזריקה אבל הא מיהא כ"ז דלא זרק לא חל ריצוי ציץ להכשיר הפסול וע"כ נחשב שהדם אינו ראוי לזריקה, וכ"כ בס' קרן אורה שם ד"ל דלכתחילה אסור לזרוק מה"ת כיון דהשתא לית ליה הכשר והוא כמו פסולים שדינים אם עלו לא ירדו דלכתחילה לא יעלו, ולפ"ד ניהא בפשיטות הא דתנן דאם הקריבו הציץ מרצה דלכתחילה גם מה"ת אסור להקריבו.

בענין הקטרת קומץ בשמאל ובדין חציצה בעבודה

דף כ"ו גמ' אמר ר"י בריה דר"ח מ"ט דר"ש אמר קרא קדש קדשים היא כחטאת וכאשם בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת בכלי עובדה בשמאל כאשם ורבי ינאי אמר כיון שקמצו מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפילו בהמיינו ואפילו במקדה של חרס ויל"ע מ"ט לא קאמר רבי ינאי דכיון דקמצו בכלי שרת מעלהו גם בשמאל דהרי לכאורה בזה הוא דחולק על ר"י בריה דר"ח דליכא דין ימין והנה בס' ח"י מרן הגרי"ז כתב בביאור פלוגתתם דלר"י בריה דר"ח נאמר לר"ש בהקטרת קומץ או דמיתכשר ע"י עבודת יד או ע"י עבודת כלי ובעבודת יד בעי ימין ובעבודת כלי כשר בשמאל, והא דתנן דשלא בכלי שרת ר"ש מכשיר היינו ע"י דין עבודת יד, אכן לרבי ינאי לא נאמר לא דין עבודת יד ולא דין עבודת כלי והיינו דקאמר מקטירו אפילו בהמיינו, וס"ל דהא דר"ש מכשיר שלא בכ"ש אינו מחמת עבודת יד אלא דלא נאמר דין כ"ש, ולפ"ד מרן הגרי"ז נמצא דביאור הגמ' הוא דרבי ינאי ס"ל דכיון דלא נאמר בהקטרת קומץ דין עבודת

יד ממילא כשר בשמאל כדין שאר עבודות דלר"ש כשר בשמאל. והנה בס' ח"י הגר"ח בהלכות תמידין הקשה דאיך מיתכשר בהמיינו ובמקידה של חרס הא בעינן שתהא עבודה בעצמו של כהן וא"כ איך עושה העבודה בהמיינו או בכלי חרס והא הוי חציצה, ועיי"ש שהוכיח מזה דכל היכא דלא בעינן ימין ליכא דין עצמו של כהן והעיקר שהכהן יעשה מעשה העבודה ובה לא איכפ"ל חציצה, ולפ"ד הגר"ח מבואר היטב דבזה דקאמר ר"י דכשר אפילו בהמיינו ואפילו במקידה של חרס איכלל דכשר בשמאל דאל"כ היה פסול חציצה.

והנה יעו"ש בח"י הגר"ח שכתב לפ"ד ליישב הא דהקשה הרא"ש בהא דמבואר במתני' בתמיד דבשעת הולכת הקטרת היה נותן הבזך בתוך הכף והקשה דהא הוי חציצה, ות"י הרא"ש דהוי לקיחה ע"י דבר אחר וליכא בזה חציצה, אכן הגר"ח ת"י דהולכת הקטרת כיון דמיתכשרא גם בשמאל ליכא בזה דין עצמו של כהן וממילא דאין חציצה פוסלת בזה, וכדמבואר כן בסוגיין לגבי הקטרת קומץ לר"ש דאין חציצה פוסלת ומיתכשרא בשמאל הרי דהא בהא תליא.

אלא דיקשה ע"ד הרא"ש דנקט דיש פסול חציצה בהולכת הקטרת והא מיתכשרא בשמאל ובסוגיין מבואר דהיכא ליכא דין ימין ליכא פסול חציצה, אכן נראה פשוט דכל ההוכחה של הגר"ח הוא רק לפי"מ שנקט בד' הרמב"ם דבעבודה דבעינן שיהא נעשה בעצמו של כהן לא מהני לקיחה ע"י דבר אחר, אכן לפי"מ שכתב הרא"ש דגם בעבודה דאיכא בזה פסול חציצה מ"מ היכא דלוקח ע"י דבר שמה לקיחה וליכא בזה פסול חציצה, א"כ שוב ליכא הכרח מסוגיין דעבודה דמיתכשרא בשמאל ליכא בה פסול חציצה דלעולם יש בה פסול חציצה, והא דקאמר רבי ינאי אפילו בהמיינו ואפילו בכלי חרס י"ל דהוא בגוונא דהוי לקיחה ע"י דבר אחר דבזה שמה לקיחה ואי"ב חסרון של חציצה וא"ש.

והנה בהא דנקט הגר"ח דהיכא דהעבודה מיתכשרא גם בשמאל לא פסלה בה חציצה צל"ע מנטילת לולב דמיתכשרא גם בשמאל ומהני בה לקיחה ע"י דבר אחר ומ"מ פוסל בה חציצה כדמבואר בסוכה דף ל"ז, אכן הראוני דמד' הר"ן בסוכה מבואר דהא דפוסל חציצה בלולב הוא משום דבעינן לקיחה תמה אבל בעבודה בלא דין עצמו של כהן הוי רק דין שיעשה מעשה העבודה ובה ליכא פסול חציצה. בענין הקטרת כל הקומץ

דף כ"ז מתני' הקומץ מיעוטו מעכב את רבו והנה יש לעיין בהקטרת קומץ אם הקטרת כולו מעכב או דא"צ הקטרת כל הקומץ והנה בזבחים דף ק"ט ע"ב תנן דלר"א חיוב הקטרת קומץ בחוץ הוא רק במקטיר כולו וכתב רש"י דקא סבר קומץ כוליה היינו שיעור הקטרתו אף בפנים דהא מיפסל בחסרון ונראה מזה דהוא עיכוב בהקטרה דבעינן הקטרת כולו וי"ל דגם חכמים מודו לזה אלא דסברי דלגבי חיוב חוץ ל"צ הקטרת כולו אלא דסגי בהקטרת מקצתו אכן בשטמ"ק בכריתות דף י"ד כתב דלהרצאת המנחה סגי בהקטרת כזית ולכאורה יקשה מהא דתנן הקומץ מיעוטו מעכב את רבו

אכן נראה פשוט דהכא איירי בהחפצא של הקומץ דכולו מעכב ואם נחסר מקצתו הקומץ פסול וכמו שכתב רש"י מיעוטו מעכב את רבו שאם חיסר כל שהוא פסול והוא חלות פסול בהחפצא אבל במעשה ההקטרה אפ"ל דאין הקטרת כולו מעכב והנה כעיי"ז מבואר בתוס' זבחים דף ק"י בהא דבעי למימר שם לגבי קומץ ולבונה דכל אחד מתיר חצי מהקרבת והקשו התוס' דהא תנן דהקומץ והלבונה מעכבין זע"ז ות"י דהכוונה דבעי שניהם דלא לייתי מנחה בלא לבונה ובעי קמיצה והיינו דהוא עיכוב בהקרבת דבעי קומץ ולבונה אבל אי"ז עיכוב בהקטרה וה"ל בקומץ דכוותה הא דמיעוטו מעכב את רבו

כיון דאיכא ביה חובת מעשר בפנ"ע גם להצד שהוא מעושר בזה דינו דנחשב יש לו מתירין כיון דיכול לעשר מדמאי אחר, דמה שאין מעשרין מדמאי על הדמאי הוא דלמא זה שמעשר כבר נתעשר וזה שמעשר עליו אינו מעושר, אבל בדמאי שנתערב ליכא חששא דגם אם נימא דזה לא נתעשר וזה נתעשר לא איכפ"ל דהא כד דיינינן מחמת הספק דלמא אינו מעושר שפיר נתבטל, וכלפי החובת מעשר דתקנו מדרבנן שפיר אפשר לעשר מזמ"ז ושפיר קא"ל לך קח מן השוק ועשר עליו.

בענין דין כתיבה ועיבוד בסת"ם

דף ל"ב ע"ב גמ' אר"י אמר שמואל כתבה אגרת פסולה מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר וברש"י כתב דכתבה אגרת הכוונה בלא שירטוט ולא דקדק בחסירות ויתירות ויליף מזוזה מכתבתגט או מהא דכתיב כתוב זאת זכרון בספר ובתוס' פי' דלא דקדק בחסירות ויתירות והנה הך דינא דכתבה אגרת פסולה כתוב לגבי מזוזה, וברמב"ם בפ"ה מהל' סתו"מ ה"ג כתב ואם כתבה שלא בשירטוט או שלא דקדק במלא וחסר וכו' הרי זו פסולה ובכס"מ הביא ע"ז הא דאיתא בסוגיין דכתבה אגרת פסולה, והנה לגבי תפילין נמי כתב הרמב"ם בפ"ב ה"ג ז"ל וצריך ליזהר במלא וחסר וכו' שאם כתב חסר מלא פסל עד שימחוק היתר ואם כתב המלא חסר פסל ואין לו תקנה ולא מצינו ילפותא ע"ז וצ"ב.

אכן נראה פשוט עפ"י"מ שכתב בס' ח' מרן רי"ז הלוי הלכות תפילין דחלוק הוא כתיבת תפילין מכתבת מזוזה דכתיבת תפילין הוא לכתוב הפרשה הכתובה בתורה משא"כ במזוזה הוא דין כתיבה מחודשת שנתחדש במזוזה ולפי"ז י"ל דרק במזוזה הוא דבעינן ילפותא דכתבה אגרת פסולה דס"ד דבדין כתיבת מזוזה ליכא פסולא דחסירות ויתירות, אבל בתפילין דעיקר דין כתיבתן הוא כמו שהן כתובין בתורה פשיטא דחסירות ויתירות מעכב בהו דאל"כ אי"ז נכתב כהפרשה הכתובה בתורה, וי"ל דזה"ב במש"כ הרמב"ם בלשונו הזהב וצריך להזהר במלא וחסר עד שיהיו ארבעתן כתובות כמה שהן כתובות בספר תורה עכ"ל והיינו דזהו יסוד דין כתיבתן שיהא כתוב כמו שהן כתובות בתורה.

בענין תפירה בתפילין ובמזוזה

דף ל"ג ע"א ואמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה, והנה במגילה דף ח' ע"ב תנן אין בין ספרים לתו"מ אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותו"מ אינן נכתבות אלא אשורית ובגמ' שם הא לתופרין בגידין ולטמא את הידים ז"ל שוין, וברש"י שם כתב והללמ"ס בתפילין ומזוזות שיהיו נתפרין בגידין, ובשו"ת הגרע"א תשובה רי"ג הביא בשם חתן בנו לתמוה בזה דהא מזוזה פסול על ב' עורות, וכתב לו הגרע"א דבשו"ת חו"י עמד בזה, ולכאורה קו' צ"ב דהא להדיא מבואר ברש"י בדף ל"ב ע"א דאם כתב מזוזה על ב' עורות ותפרן זב"ז כשר, ומאי הוקשה לו על רש"י.

ונראה ד"ל דהוקשה לו דדינא דנתפרין בגידן נאמר רק בס"ת דכ"ה עיקר דינו לכתוב ע"ג כמה עורות ולתופרן זב"ז ובזה נאמר ההלכה דצריך לתופרין בגידן, אבל במזוזה דעיקר הדין הוא לכתוב על עור א' ורק דמהני תפירה לאשוויי עור א' בזה לא נאמר דין תפירה בגידין.

הוא עיכוב בגוף הקומץ ולא בהקטרה
אכן ישל"ע מהא דתנן בדף כ"ו הקטיר קומצה פעמים כשרה ומשמע דבעינן הקטרת כל הקומץ ורק דכשר גם אם הקטיר פעמים ואפשר דהשיטה יפרש דהתם הנדון הוא לגבי שם ההקטרה דהו"א דשם הקטרת קומץ הוא רק במקטיר כולו ובחציו אי"ב שם הקטרה קמ"ל דגם מקצתו שם הקטרה עלה וכיון דשם הקטרה ממילא מועיל גם לענין הרצאה ועדיין צ"ע

בענין מוקף גויל

דף כ"ט ע"א כל אות שאין גויל מוקף לה מד' רוחותיה פסול, והנה יש לדון ביסוד דינא דמוקף גויל אם הוא חסרון בגוף צורת האות דאם אינה מוקפת גויל חסר בצורת האות, או דהוא דין בכשרות האות שתהא מוקפת גויל.

ונראה דנחלקו בזה הראשונים דהנה בטור או"ח סי"ז כתב כתוב בסמ"ק שאם נפלה טיפת דיו קודם שנגמרה האות ולא היתה האות ניכרת ואח"כ נטל הדיו או שלא היתה מוקפת גויל מתחלתה פסול דהוי כמו חק תוכות, אבל אם כבר היתה עשויה כתיקונה ונפל בה דיו יכול ליטלו, הרי דהסמ"ק מדמי דין היקף גויל לנפל בה דיו, והנה בנפל דיו ודאי הוא חסרון בצורת האות, וס"ל להסמ"ק דהה"נ באינה מוקפת גויל דכוותה וע"כ היכא דבשעת כתיבת האות לא היתה מוקפת גויל א"י לגרר הדיבוק דהוי חק תוכות כיון דהוי חסרון בעיקר כתיבת האות, ובנדבקה אח"כ סובר דפסול ומהני גרירת הדיבוק כיון דכבר היה עליה שם אות ליכא בזה חסרון של חק תוכות, אכן כתב הטור בשם הרא"ש דמם פתוחה שנדבקה פתיחה ונסתמה שאין מועיל לגרוד הדבק ולפתחה ובגרידת דבק שבין אות לאות כתב דמותר, ובביאור הדברים נראה דהרא"ש פליג על הסמ"ק וס"ל דדין מוקף גויל אינו דין בצורת האות אלא דהוא דין בכשרות האות, וע"כ בדיבוק האותיות שפיר מהני גרירה ואי"ז חק תוכות כיון דעיקר האות נכתב כדנינה.

בענין תקנת דמאי

דף ל"א ע"א תניא אר"ש שזורי פ"א נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את ר"ט ואמר לי לך קח מן השוק ועשר עליו קסבר דאורייתא ברובא בטל, ורוב ע"ה מעשרין הן והו"ל כתורם מן הפטור על הפטור, והנה רש"י בפירוש הראשון כתב דאיירי בדמאי שנתערב בחולין אלא דקשה בהא דאמר ר"ט לך קח מן השוק ועשר עליו, והא תנן בפ"ה דמס' דמאי פ"א תרם מן הדמאי על הדמאי וכו' תרומה ויחזור ויתרום, וכתב בפ"ה הרא"ש דדלמא האי מעושר והאי לא מעושר וא"כ היאך א"ל לכתחילה להפריש מן הדמאי, והנה עוד הקשה במל"מ לפי הך פירושא דמאי איצטריך למימר דאורייתא ברובא בטל ומ"ט הוצרך לזה והא איירי בדמאי דהוי דרבנן משום דרוב ע"ה מעשרין וכתב דלפי הך פירושא ל"ג לה ועיי"ש עוד בזה.

ולענ"ד נראה ד"ל בזה דהנה בעיקר דינא דטבל אינו בטל ברוב מבואר בנדרים דף ע"ח דהוא משום דטבל יש לו מתירין, וא"כ בדמאי שנתערב כיון דאין מפרישין מדמאי על הדמאי דלמא א' מעושר וא' שאינו מעושר א"כ הא נמצא דהוי דבר שאין לו מתירין ומן הדין שיתבטל ברוב, אכן י"ל דהנה בס' תורת זרעים במס' דמאי כתב דבתקנת דמאי תרתי איתנייהו חדא דמדרבנן חששו דלמא אינו מעושר, ושנית דמדרבנן חייבוהו במעשר גם להצד שהוא מעושר דאית ליה דין טבל מדרבנן, וא"כ י"ל דבדמאי שנתערב דינו חלוק דכד דיינינן לגבי זה דצריך לעשר מפני ספק שאינו מעושר בזה דינו דבטל כיון דאי"ל מתירין דא"י לעשר מדמאי על דמאי, אבל

הם לא שייך בל תוסיף עיי"ש, ועיקר קושיתו לענ"ד צלע"ט דהא להדיא איתא בשו"ע סימן תרנ"א ס"ד לא יוסיף מין אחר על ארבעת המינים משום בל תוסיף, ובה"ל כתב דיש בזה דיעות בין הראשונים דהתוס' בסוכה דף ל"א סברי דהא דאמרינן האי לחודיה קאי הוא לענין זה שההוספה אינו פוסל עיקר המצוה אבל הא מיהא עובר על בל תוסיף, וכתב דגם בזה יש דעות אם הוא רק במכוין להדיא לשם מצוה או גם בסתמא עובר אם לא שהוא מכוין לשם נוי בעלמא ואית דאמרי דכיון דכ"א לחודיה קאי ממילא אינו עובר גם בבל תוסיף אבל מ"מ לכתחילה אסור מדרבנן לכו"ע דנראה כמוסיף, וא"כ מה הוקשה להבה"ל בד' המחבר והא לכו"ע איסורא איכא ולשיטת התוס' בסוכה יש בזה איסור בל תוסיף מה"ת וע"כ צריך יכוין דהפסולין יהיו כרצועות בעלמא.

בענין הנחה וחליצת תפילין בלילה ובמשכים לצאת לדרך

דף ל"ו ע"א גמ' כיצד היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו מניחן וכשמגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהן, והנה בשו"ע סימן ל' ס"ג כתב היה רוצה לצאת לדרך בהשכמה מניחם וכשיגיע זמן ממשמש בהם ויברך דליכא למיחש שמא יישן בהם כיון שהשכים ויצא לדרך, והשמיט הא דמבואר בברייתא דההיתר הוא מפני שמתירא שמא יאבדו וצ"ב.

והנני לכתוב מה שנתברר לי מתו"ד רבינו הגר"א זללה"ה בביאורו לשו"ע והוא דהמחבר סובר דהברייתא אזלה כשיטת ת"ק דלילה לאו זמן תפילין, וע"כ הוא דההיתר הוא רק במתיירא שלא יאבדו וכדאיתא להלן דלשומרון מותר, אכן המחבר פסק דלילה זמן תפילין והאיסור הוא שמא יישן בהן וע"כ בהשכים לצאת לדרך שרי בכל ענין דליכא למיחש שמא יישן, הן אמת דצ"ב דכיון דהברייתא מבואר דההיתר הוא מפני שמתירא שמא יאבדו מנ"ל להתיר לדין בכל גוונא ולומר דבכה"ג ליכא למיחש שמא יישן, אכן נראה פשוט דהא גם למ"ד לילה לאו זמן תפלה הרי מלבד דאיכא איסור להניח בלילה מחמת הא דלילה לאו זמן תפילין איכא גם חשש שמא יישן, וס"ל להמחבר דכד איירינן מחמת האיסורא של ושמרת בזה יש ההיתר של לשומרון דהאיסור הוא רק במניחן לשם מצוה, אבל לגבי החשש שמא יישן בהן ליכא ההיתר דלשומרון ובהכרח דבהשכים לצאת לדרך ליכא הך חששא, וע"כ לדין דלילה זמן תפילין שרי להניחן לכתחילה היכא דמשכים לצאת לדרך [והא דאינו מברך בהשכמה צ"ל דמלבד החשש שמא יישן תקנו מדרבנן דלילה לאו ז"ת עד הזמן שמשכיך את חבירו וע"כ א"י לברך עד הזמן שמשכיך].

בענין אטר לענין הנחת תפילין ושאר דינים

דף ל"ז ע"א ת"ר ידך זו שמאל וכו' ר' נתן אומר א"צ הרי הוא אומר וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וכו' רב אשי אמר ידכה כתיב מה"י כהה, ובהמשך הסוגיא איתא ת"ר אטר יד מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו, ומבואר דאטר כיון דעושה מלאכה בשמאל נחשב שמאלו במקום ימין של כל אדם ומניח תפילין ביד ימינו, דלא אזלינן בתר שמאל של כל אדם אלא בתר שמאל ידידיה, והנה בסוכה דף ל"ז איתא ואמר רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל מ"ט הני תלתא מצוות והאי חדא מצוה, וברא"ש כתב בסימן כ"ה דאם הוא אטר יקח הלולב בשמאל דימין ידידיה הוא, אכן בס' העיטור כתב דנוטל הלולב בימין כל אדם, ובשו"ע או"ח סימן תרנ"א ס"ג כתב המחבר דאטר נוטל בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלינן, והרמ"א כתב דאזלינן בתר ימין ידידיה ויש ליטול הלולב בימין ידידיה ואתרוג בשמאל ידידיה וכן נהגו וכן

ז"ל ובירושלמי משמע דבשני עורות פסולה דפריך ולמה לא תנינן שהספרים נכתבין בשני עורות והתפילין והמזוזות אין נכתבין אלא בעור א' עכ"ל, ונראה מזה דגם תפילין נכתבין בעור א', וצ"ע דלא מיבעיא תפילין של ראש עיקר דינם הוא ליכתב על ד' עורות, אלא גם בתפילין של יד הא קי"ל דא"צ לדבק כדמבואר בדף ל"ד ע"ב, וי"ל דהכוונה דכל פרשה בפנ"ע צריכה ליכתב על עור א'.

והנה יעוי' בס' או"ז הלכות תפילין סימן תקל"ט שכתב ז"ל ותפילין גמר ממזוזה כדאיתא בפ"ק דקדושין דהוקשו תפילין למזוזה הלכך תפילין בשני דפין בחתיכה אחת אבל לא שני דפין בשני חתיכות עכ"ל, הרי דתפילין הוקשו למזוזה דבעינן שיהא נכתב בעור א', ולכא' צ"ל הכוונה דכל פרשה בפנ"ע צריכה ליכתב בעור א', וילע"ק היכי ילפא תפילין ממזוזה והא במזוזה הא הוי דינא דבהמזוזה דצריכה ליכתב בעור א' ואי"ז דין בכתיבת הפרשה, ואיך יליף מינה לענין תפילין דכל פרשה צריכה ליכתב בעור א'.

ואולי י"ל לפי"מ שכתב בחי' מרן הגר"ז דבמזוזה הוא דין מחודש של כתיבת מזוזה וא"כ במזוזה ב' הפרשיות הם מצטרפי אהדדי וחשיבא חד כתיבה לגבי מזוזה, ולגבי תפילין כל פרשה הוא דין כתיבה בפנ"ע אבל הא מיהא לגבי הך פרשה ילפינן שיהא בעור א' שיהא על כל פרשה תורת ספר בפנ"ע וצל"ע.

בענין איסור בל תוסיף בתפילין

דף ל"ד ע"ב גמ' כיצד סידרן עי' ברש"י ותוס' בשם ר"ת דנחלקו בסדר הפרשיות, והנה בשו"ע בסימן ל"ד כתב דירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה שתי זוגות תפילין ויניח שתיהם ויכוין בהנחתם באותם שהם אליבא דהלכתא אני יוצא יד"ח והשאר הם כרצועות דעלמא, וכתב בבה"ל בשם המג"א דאם מניח ב' זוגות כשרים עובר בבל תוסיף, ומה שאמרו בסנהדרין דף פ"ט דאם עשה עוד בית אחד והניחו גבי הארבעה בתים האי לחודיה קאי היינו בשכתב פרשה אחרת דלא שייך כלל לתפילין, ובפמ"ג כתב דלאו דוקא פרשה אחרת דה"ה אם כתב פרשה אחת מארבע פרשיות והניחה בבית ההוא ג"כ אמרינן האי לחודיה קאי, וכתב הבה"ל דאף דלכאורה הדין עמו דכ"ז דלא כתב כל הארבע עדיין תפילין פסולין הן ולא שייכי כלל לאילו הכשרים, מ"מ הרי המג"א הביא ראייה מד' המ"מ שאם נטל מין אחר לבד הד' מינין אמרינן האי לחודיה קאי, אבל אם נטל עוד לולב אחד או אתרוג אחד עבר בבל תוסיף ומדמי שם לשני זוגי תפילין, והלא שם ג"כ קי"ל דארבעה מינין שבלולב מעכבין זא"ז ואעפ"כ כתב המ"מ דעובר בבל תוסיף אע"ג דלא נטל כל הד' מינין כפולין, וא"כ הה"נ בהוסיף עוד א' מהד' פרשיות עובר בבל תוסיף עכת"ד.

אכן לענ"ד יש לחלק טובא דבנוטל ב' לולבין הרי כל לולב ולולב חזי לקיום המצוה דיכול להצטרף עם שאר הג' מינין ובהא אמרינן דעובר בבל תוסיף, אבל היכא דהוסיף בבית בפנ"ע עוד פרשה הרי הך פרשה אינו מצורף להתפילין כלל, ואיהו בפנ"ע לאו מידי הוא וא"כ אינו מצטרף לאשוויי איסורא דבל תוסיף, ורק בלובש תפילין שיש בהם ארבע פרשיות דכ"א בפנ"ע חזי לקיום מצות תפילין ומוסיף עוד בית הוא דעובר בבל תוסיף ופשוט.

ב

והנה יעוי' בביאור הלכה שהקשה אהא דאיתא בשו"ע שיכוין בהנחתם דבאותם שהם אליבא דהלכתא אני יוצא יד"ח והשאר הם כרצועות בעלמא והא גם אם מכוין להוסיף גם אי מכוין להוסיף דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, וא"כ למה הצריך הטור והשו"ע שיכוין בהנחתם שיהיו התפילין השניים כרצועה בעלמא בלא"ה כיון שתפילין פסולים

לדמות נטילת לולב להנחת תפילין תליא בזה דאם הוא ילפותא דיניח תפילין בשמאל ומ"מ באטר מניח בימין אלמא דשם ימין ושמאל דיינינן לגבי כל אדם ואדם, ולפי"ז שפיר אפשר לדמות גם לגבי לולב דתליא כל אחד בימין דידיה, אבל אם עיקר הדין הוא דבעינן יד כהה א"כ הוא דין מסוים לענין הנחת תפילין שיניח ביד כהה ולא תלי כלל בשם יד שמאל וא"כ דוקא בתפילין הוא דין דאטר מניח בימין דידיה כיון דזהו יד כהה שלו משא"כ לענין נטילת לולב דהוא דין דנטילת לולב בימין מחמת שימין הוא חשוב יותר בזה אזלינן בתר ימין של כל העולם.

ומה שהביא רבינו הגר"א משבת דאטר חיובו הוא אם כותב בשמאל י"ל דהשיטה הראשונה ס"ל דא"ל לדמות דין ימין לענין נטילת לולב לדין ימין לענין מלאכת שבת דלענין שבת אי"ז תלוי בשם ימין אלא בזה שהוא דרך עשיית המלאכה, וע"כ באטר שדרכו לכתוב בשמאלו חיובו הוא בשמאל דכלפיו הוא דרך מלאכתו.

עיקר, ובביאור הגר"א כתב בביאור פלוגתתם דהשיטה הראשונה ס"ל דבלולב אזלינן בתר חשיבותא דהוא ימין כל אדם, והשיטה השניה דאזלינן בתר דידיה כמ"ש בתפילין ושבת ושאר מקומות עכ"ד, וכוונתו דכמו דלענין תפילין חזינן דאטר מניח בימינו אלמא דלא אזלינן בתר יד שמאל של העולם רק שמאל דידיה, וכמו"כ לענין שבת איתא בשבת דף ק"ג דאטר אם כתב בשמאלו חייב דלגבי האטר דרך כתיבה בכך ונחשב כמו ימין דעלמא ה"נ לענין לולב אזלינן בתר ימין ושמאל דידיה ונוטל הלולב בשמאל דידיה וצ"ב יסוד פלוגתתם אם מדמינן נטילת לולב לתפילין.

וי"ל בזה דהנה יש להסתפק ביסוד הדין דאטר מניח תפילין בשמאלו שהוא ימין כל אדם אם הביאור הוא דלעולם עיקר דין הנחת תפילין הוא ביד שמאל אלא דכיון דיד ימינו הוא היד כהה זה נחשב לדידיה יד שמאל, או דדין הנחת תפילין לא תליא כלל בשם יד שמאל של כה"ת אלא דעיקר הדין הוא להניח תפילין ביד כהה, וכיון דיד ימין לדידיה הוא יד כהה מניח ביד ימין, וי"ל דיסוד המחלוקת אם אפשר

הלכות הדרף

תורת הקדשים - מרן החפ"ז חיים

פרק שני

דף יג (ו' שבט)

החלות והקרקין.
והוא הדין בכל זה אם חשב לאכל למחר חצי זית מחלה זו וחצי זית מחלה זו - נצטרפו שניהן לפגל את כל הלחמים.

דף יד (ז' שבט)

ד. חשב בשעת זביחה לאכל כחצי זית למחר ובשעת זריקה לאכל כחצי זית למחר, וכן אם חשב לאכל כחצי זית למחר בשעת קבלה ועל חצי זית בשעת הולכה, הרי אלו מצטרפות לפגל, מפני שכל ארבע עבודות חשובות כעבודה אחת.

ודע דכל זה שכתבנו בפרק זה לענין צרוף לפגל אם חשב חוץ לזמנו, הוא הדין דמצטרפות לענין פסול אם חשב חוץ למקומו.

ה. נטמאת אחת מן החלות של עצרת, או אחת מן הסדרים של לחם הפנים, בין נטמא החלה לפני זריקת דם הכבשים או לאחר זריקתו, וכן לענין הסדרים בין לפני הקטרת הבזיכין או אחר כה, בכל גונו רק הטמא נשאר בטמאתו [צ"ל בטמאתו] וישרף, [ואם קדם הקטרה הוא ימתין מלשרפו עד אחר הקטרה], אבל הטהור יאכל.

אם נטמא אחד מן הבזיכין, אף שהוא קרפן צבור ומתיר להקריבו בטמאה, מכל מקום הבזיך השני יקריבו בטרה ויזהר שלא יגעו זה בזה.

דף טו (ח' שבט)

ו. התודה מפגלת את הלחם, דלחם בא בכלל תודה וטפלה לו; אבל התודה אינה נטפלת להלחם, ועל כן הלחם אינו מפגל להתודה.

כיצד, שחט את התודה וכן בשעת שחיטה לאכל כזית ממנה למחר - היא והלחם מפגלין. אבל אם כוון רק לאכל מלחמה למחר - הלחם מפגל אבל התודה אין חל עליה שם פגול.

וכן לענין כבשי עצרת, מפגלין לשתי הלחם שהן באין בשבילן וטפלין להן, ולא להפוך. כגון אם שחט הכבשים לאכל מהן כזית למחר - נעשה ממילא גם הלחם מפגל, אבל אם כוון רק לאכל מן הלחם למחר - הלחם לבדו מפגל ולא הכבשים.

א. אם חשב בשעת קמיצת המנחה לאכל שיריה למחר, או להקטיר קמצה למחר, או להקטיר לבונתה למחר - נתפגל המנחה וחיבין על אכילתה פרת. ויש חולקין בזה וסבירא להו דדוקא אם חשב זה בשעת קמיצת המנחה ובשעת לקוט הלבונה, הא לאו הכי יש על המנחה רק שם פסול בעלמא.

ב. אם חשב בשעה שסלק אחד מבזיכי לחם הפנים מן השלחן על מנת להקטיר האחר למחר, ואחר כך חשב זה גופא בשעת סלוק הבזיך השני על מנת להקטירו למחר, וכל שכן אם חשב בשעת הסלוק לאכל הלחם למחר - נתפגל המנחה על ידי זה, דסלוק הבזיכין מן השלחן כדי להקטירם חשיב כקמיצת המנחה, והלחם חשיב כשירי המנחה.

ש. זר וכן כל הפסולים שלקטו הלבונה מעל הסלת - פסול המנחה [דהקמץ והלבונה מעכבין זה את זה], דלקוט גם כן בכלל עבודה היא.

ת. אם חשב לאכל חצי זית מהשירים למחר, ולהקטיר כחצי זית מהקמץ למחר, כשר.

והוא הדין אם חשב לאכל חצי זית שירים למחר, ולאכל חצי זית מהקמץ למחר, גם כן כשר, דקמץ הוא דבר שאין דרכו לאכל.

ג. שחט שני הכבשים בעצרת לאכל אחת מן החלות למחר, ואפלו כזית אחד ממנה - נתפגל ממילא שתי החלות.

וכן אם הקטיר שני הבזיכין בשבת לאכל אחד מן סדרי לחם הפנים למחר, ואפלו כזית אחד מהן - נתפגלו שני הסדרים.

וכן אם חשב בעת שחיטת התודה לאכל אחד מן ארבעה מינין שלה [חלות ורקיקין ורבוכה ממצה, וחלות מחמץ] למחר, ואפלו כזית אחד מהן - נתפגלו כל הלחמים.

וכן אם חשב במנחת מאפה תנור בשעת קמיצה לאכל אחת מן הרקיקין או מחלותיה למחר, ואפלו כזית מהן - נתפגל ממילא כל

אבל אם חשב להקטיר דבר שדרכו להקטיר כגון קמח, בין אם חשב בלשון אכילה למזבח בין אם חשב בלשון הקטרה למזבח - הוי פגול. ב. השוחט הזבח לשמות מדמו למחר, להקטיר מבשרו למחר, לאכל מאמוריו למחר - כשר.

דף יח (יא' שבט)

ג. אם יצק השמן זר או אחד מכל הפסולים - כשר. והוא הדין במליחה כי האי גונא. אבל אם לא עשה יציקה ומליחה כלל - פסול.

אבל בליה ופתיחה ותנופה והגשת המנחה לקרן דרומית מערבית ומשיחת הרקיקין בשמן, אפלו אם לא עשאן כלל כשר, דכל אלו לא נאמרו בתורה אלא למצוה.

ד. שעור פתיחי המנחה הוא לכתחלה כזיתים ולא יותר, ובדיעבד אף אם עשה הפתיחים גדולות מאד שחלק כל חלה לשנים, או להפך שפותתן הרבה עד שנעשה פחות מכזית, גם כן כשר, דלא גרע מלא פתת כלל דכשר.

דף יט (יב' שבט)

ה. לא יעשה כלי למדת קמצו ולטל בה, אלא יטל בקמצו דוקא. ואם שנה פסול.

דף כ (יג' שבט)

ו. אם לא מלח את המנחה - פסולה, אבל בשאר קרבנות אם לא מלח כשר והרצה הקרבן. והני מלי כשלא מלח כלל, אבל אם מלח אחד מן הפסולים - אפלו במנחה כשר. ויש אומרים דאפלו במנחה אם לא מלח כלל כשר.

ז. מצות עשה למלח כל קרבנות קדם שייעלו למזבח, חוץ מעצים ודם וזין הנסכים.

ובמנחה אין טעון מליחה אלא הקמיצה כשמעלהו בראש המזבח, ולא כל המנחה, והוא הדין שגרי כל הקרבנות אין טעון מלח.

דף כא (יד' שבט)

ח. הקפה את הדים על ידי חמה, לא נפק מתורת דם, וחיב אם אכלו, בין בחלין ובין בחטאות החיצונית [צ"ל החיצונית] ובין בחטאות הפנימיות.

ולענין הזיה, בחטאות החיצונית [צ"ל החיצונית] כשרה, דראוי לקח מן הדים הקרוש ולתן על קרנות המזבח. אבל בחטאות הפנימיות דבעינן שיטבל בהן באצבעו ויזה מהן לפניו, וכיון דנקרש אינו ראוי לקח [ומסתברא דאפלו אם נמחה גם כן אינו ראוי, הואיל ונדחה פעם אחת].

וכל זה בהקפה על ידי חמה, אבל אם בשלו באור או מלח, יש אומרים דנפק ליה על ידי זה מתורת דם לגמרי ואינו ראוי לזריקה לשום קרבן, וממילא אינו חיב באכילתו אף בחלין. ויש אומרים דאם נקרש על ידי שבשלו באור דינו שונה בכל דבר להקפה בחמה, ואם הדים עדין צלול, והוא הדין אם נמלח והוא צלול עדין, ראוי לכפרה אף בחטאות הפנימיות.

ט. מצוה למלח הבשר יפה יפה. כיצד הוא עושה, מביא האבר ונותן עליו מלח, וחוזר והופכו ונותן עליו מלח, ומעלהו. ובדיעבד אפלו מלח כל שהוא כשר.

י. המליחה צריכה להיות דוקא במלח, ולא במי מלח.

והמלח צריך לקח לכתחלה מלח הים [מה שהים משליך לאגפיו], ואם לא מצא יכול להביא מלח שחופרין מן הקרקע, ואפלו מחוץ לארץ.

ז. אם שחט את התודה לאכל ממנה ומלחמה כזית למחר [על ידי צרופ]. גם בזה הלחם מפגל דהתודה מועלת לפגלו והתודה אינה מפגלת. וכן לענין כבשים, אם שחטן לאכל מהן ומלחמן כזית למחר, הלחם מפגל והכבשים אינן מפגלין.

ח. אם שחט כבש אחד לאכל כזית מחברו למחר, נשאר בגמרא בספק אם כוון על כבש חברו וממילא כשרין שניהם דאין מתיר מפגל מתיר, או שכוון בזה על הלחם דגם הוא יקרא בזה חברו דהו באין בשבילו, וממילא הלחם אסור באכילה.

ט. הזבח אינו מפגל הנסכים, והינו אם נתפגל הזבח לא נתפגלו הנסכים אפלו אם הביאן עם הזבח [וכל שכן אם הביאן ביום אחר], דלאו גופא דזבחה הוא. וכן אם חשב בשעת זבחה להקריב נסכיו למחר אין הנסכים מתפגלין.

דף טז (ט' שבט)

י. פגול גמור לא הוי עד שיפגל בכל המתיר, ועל כן בכל המנחות שהקמץ והלבונה ביחד הם המתירים השירים, אם חשב מחשבת פגול בהקטרת קמץ לבד ובשעת הקטרת הלבונה שתק, או בלבונה לבד, לא הוי פגול להתחייב כרת על אכילת השירים רק פסול בעלמא מדרבנן. לבד במנחת חוטא ובמנחת סוטה, ששם אין לבונה רק קמץ לבד והוא המתיר השירים, מהני אם חשב בקמץ מחשבת פגול להתחייב כרת על אכילת השירים.

כ. והוא הדין אם שחט אחד מכבשי עצרת לאכל השתי חלות למחר, או שהקטיר אחד מבזיכי לבונה לאכל שני סדרי לחם הפנים למחר, גם כן אינו פגול, דכל אחד חצי מתיר הוא.

ל. שחט אחד מן הכבשים לאכל ממנו למחר, ובכבש השני לא חשב כלום - הוא פגול וחברו כשר. ואם חשב באחד מהן לאכל מבשר חברו למחר - שניהם כשרים, דאין מתיר מפגל את המתיר.

מ. הא דאיתא באותו דבעינן שיחשב בקמץ וגם בלבונה, הוא דוקא לענין הקטרה דשייך בשניהם; אבל אם חשב מחשבת פגול בעת הרמת הקמץ מן המנחה, או בשעת נתינת הקמץ לתוך הכלי, או בשעת הולכה בין בעת שהולך הקמץ לתנו לתוך הכלי בין בעת שהולך הקמץ להקטיר - הוי פגול.

נ. הקטיר כשעור שמשום מן הקמץ עם הלבונה והוא מחשב שיאכל כשעור שמשום מן השירים למחר, וכן עשה עוד כי האי גונא עד שהשלים כל הקמץ עם הלבונה במחשבת הזמן - הרי זו פסולה ואינה פגול. שאף על פי שדרכו אכילה כבד מעט מעט, אין דרך הקטרה בכך, והרי זו כמנחה שלא הקטר קמחה.

דף יז (י' שבט)

ס. חשב בשעת הקטרת הקמץ שיקטיר הלבונה למחר - אין המנחה נפסלת, שאין הקטרה מפגלת הקטרה (ועין בזבח תודה).

אבל אם הקטיר את הקמץ לבדו וחשב שיקטיר לבונה למחר, ואחר כך הקטיר הלבונה וחשב שיאכל שירים למחר - הרי זה פגול, שהרי פשטה מחשבת זמן בכל המנחה. ויש אומרים שאפלו חשב בשעת הקטרת הקמץ לבד על מנת להקטיר לבונה למחר ועל מנת לאכל שירים למחר, ובשעת הקטרת הלבונה לא חשב כלל, גם כן הוי פגול.

ע. כבר הבאנו זה למעלה.

פרק שלישי

א. הקומץ את המנחה לאכל למחר דבר שאין דרכו לאכל כגון הקמץ, ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כגון השירים - כשר.

ומליחה עבודה היא, ודוחה שבת וטמאה בקרבן צבור.
כ. תנאי בית דין הוא שיהיו הכהנים מתירין להנות מן המלח ומן העצים
מה שיהיו צריכין לאכילת קרבנם מלח ועצים לבשול. אבל לאכילת
חליו, אף מה שצריכין לאכל כדי שתהא נאכלת על השבע, זה אין
להם רשות לטל מלח ועצים משל הקדש.

ל. בשלשה מקומות המלח נתונה: בלשכת המלח, ועל גבי הכבש,
ובראשו של מזבח. בלשכת המלח היו מולחין עורות קדשים, ועל גבי
הכבש מולחין האברים, ובראשו של מזבח מולחין הקמץ והלבונה
והקטרת ומנחות הנשרפות ועולת העוף.

מ. המלח שמולחין בו כל הקרבנות היה משל צבור, וכן העצים. ואין
היחיד מביא מלח או עצים ואש לקרבנו מביתו.

נ. העצים והאש בעיניו שלא ישתמש בהן הדיוט מתחלה.

דף כג (טז' שבט)

ס. אם נתערב קמצה בקמץ חברתה [בין שהיו שניהם ממנחת נדבה,
או שהיה אחת מנחת חוטא שהיא חרבה ואחת מנחת נדבה], או
שנתערב הקמץ במנחת כהנים, או במנחת כהן משיח, או במנחת
נסכים, או שנתערב מנחת נסכים של פרים ואילים במנחת נסכים
של כבשים - יקריב כלם, דעולין אין מבטלין זה את זה.

ז. קמץ שמצה שמונו על גבי עצים שעל המערכה ואחר כך נתן הקמץ
גם כן על העצים, מסתפקין אי נחשב על ידי המצוי כחסר מעט
מהקמץ קדם הקטרה או לא, ועל כן אין צריך להביא עוד מנחה מספק.

ע. שתי מנחות שלא נקמצו ונפלו זו בצד זו ונתערבו, אם לא נתערבו
לגמרי ויכול לקמץ מכל אחת בפני עצמה - כשרות, ואם לאו - פסולות,
דבעינן שיקים מצות קמיצה מזו המנחה גופא ולא יתערב בהקמץ
מסלת חברתה.

קמץ שנתערב במנחה שלא נקמצה, לא יקטיר אפלו כל המערכת
[משום דמחזי כמוסרף על הקמיצה]. ובדיעבד אם הקטיר כל התערובות,
זו שנקמצה עלתה לבעלים, ואידך לא עלתה לבעלים.

פ. נתערב קמצה בשיריה, או שנתערב קמצה בשיריה של חברתה,
לא יקטיר כלל, כי מכיון שנטל הקמץ מן המנחה שוב אסור להקטיר
השירים. ובדיעבד אם הקטיר הקמץ עם השירים - עלתה לבעלים.

דף כד (יז' שבט)

צ. חלק העשרון בכלי אחד ואין חלקיו נוגעין זה בזה ואין ביניהן
מחיצה, הרי זה ספק אם מצרף הכלי לקמיצה, הלכך לא יקמץ, ואם
קמץ לא יקטיר, ואם הקטיר הרצה ולא יאכלו השירים.

ואם חלק העשרון בשני כלים, וקמץ מאחד על חברו, הרי זה פסול
ודאי.

ק. ואם חקק מדה קטנה בתוך מדה גדולה, ונתן חצי עשרון בפנימי
וחצי בחיצון, אף על גב דמערבין שני החצאין מלמעלה, כיון דלמטה
יש להמדה קטנה מחיצות בפני עצמה - כשני כלים דמיה ופסול.

והוא הדין אם לא חקק בה, רק שחלקה במחיצה מלמעלה למטה,
ונתן הקמח משני צדדיה וקמץ מאחד על חברו, הרי זה פסול. ואם
המחיצה היתה נמוכה שלא הגיעה עד למעלה, והסלת שמשני
הצדדים נתערבו למעלה מן המחיצה בתוך הכלי, יש מכשירין לקמץ
מכלי זה, ויש פוסלין. אבל אם היה חלוק רק מלמעלה במחיצה,
ומלמטה מערב הסלת של שני הצדדים יחד, לכלי עלמא קומץ ממנו.

ר. עשרון שחלקו, ואבד אחד מחלקיו, והפריש חלק אחר תחתיו,
ונמצא האבוד, והרי שלשתו מנחין בכלי אחד: נטמא זה שאבד - הרי

הוא מצטרף עם החלק הראשון ונפסלו, וזה שהפריש אינו מצטרף
אלא ישלים עליו. נטמא המפרש - מפרש וראשון מצטרפין ונפסלו,
וזה שנמצא אינו מצטרף עמהם. נטמא החלק הראשון - הרי האבוד
והמפרש תחתיו מצטרפין.

ש. וכן לענין קמיצה: קמץ מן הנמצא - שיריו עם החלק הראשון
נאכלין, והמפרש אינו נאכל. קמץ מן המפרש - שיריו וראשון נאכלין,
והנמצא אינו נאכל. קמץ מן הראשון - שניהם אין נאכלין, דקמץ
אינו מתיר אלא אחד מן החצאין הללו שבו נשלם עשרון, וכיון דלא
ידעינן איזה, לא נאכל לא זה ולא זה.

ומסתברא דכל זה היכא דנגעי החלקים אהדדי, דאי לאו הכי אין
יכול להקטיר הקמץ כלל, וכדנקטינן לעיל באות צ' דספק אם מצרף
הכלי לקמיצה.

דף כה (יח' שבט)

ת. אם נטמא הקמץ בין בשוגג בין במזיד, והקריבו, הציץ מרצה
והמנחה כשרה ושירים נאכלין. ודוקא שהקריבו בשוגג, אבל אם
הקריבו במזיד, אפלו אם הטמאה היתה בשוגג, אף דהמנחה כשרה
דהציץ מרצה בכל גוני השירים אסור באכילה, דקנסוהו רבנן אם
היה קרבן יחיד.

ואם יצא הקמץ חוץ לעזרה והכניסו והקטירו, אפלו בשוגג, לא
הרצה, וצריך להביא מנחה אחרת. ובזה אין חלוק בין צבור ליחיד,
שאין הציץ מרצה על היוצא.

א. והוא הדין לענין דם שנטמא אפלו במזיד, וזרקו, הקרבן כשר
ושיריו נאכלין. ודוקא שהזריקה היתה בשוגג, אבל אם הזריקה היתה
במזיד והיה קרבן יחיד, לא התיר השירים לאכילה, וכמו בקמץ הנ"ל.
ויש שחולקין וסוברין דדם קדשים אינו מקבל טמאה כלל.

ב. אם נטמא הבשר וגם החלב ושאר דברים הקרבין על גבי המזבח
כגון יותרת הפכד וכי האי גונא, ולא נשתיר כזית לאכילת אדם ולא
כזית להקרבה, שוב אינו זורק את הדם. ומכל מקום אם זרק הרצה,
ואינו צריך להביא קרבן אחר. וגם הבשר, אף שאסור באכילה מפני
טמאתו, מכל מקום יש אומרים דמהני לה זריקתו להוציאו מידי
מעילה, ויש חולקין.

דף כו (יט' שבט)

ג. קמץ את המנחה, ואחר כך נטמאו שיריה כלן, או שיצאו חוץ
לעזרה, או שנסרפו, או שאבדו, לא יקטיר הקמץ. ואם הקטיר,
בנטמאו ויצאו - הרצה, בנסרפו ואבדו - לא הרצה.

נשאר מעט מן השירים שלא נתקלקלו בכל אלו הדברים הנ"ל, יקטיר
הקמץ. [ולענין התיר אכילת יתר השירים יש נפקא מינה בין טמאה
ויציאה לשרפה ואבדה, ובנטמאו מקצתן או שיצאו חוץ לעזרה, מתיר
לאכל השירים אחר הקטרת הקמץ; אבל בנסרפו ואבדו, כיון שנתחסר
מעט מהשירים קדם הקטרת הקמץ, אסורין באכילה].

ד. כל זה במנחת יחיד, אבל במנחת צבור אפלו נטמא כל שיריה
מקריב לכתחלה. ובאבוד ושרוף אין נפקא מינה בין יחיד לצבור.

ה. הקמץ טעון כלי שרת בשלשה דברים. כיצד, קומצו מכלי שרת,
ומניחו בכלי שרת כדי לקדשו פעם שנית, ומעלהו ומקטירו על גבי
המזבח גם כן בכלי שרת. ולעכנבא הוא בכל אחת מהן.

וכל ארבע העבודות של המנחה צריך להיות דוקא בימין.

ו. אם קמץ בימינו ונתן לשמאלו, נעשה כמו שנתפזר מימינו על גבי
הארץ ופסול בזה את המנחה, ושוב לא מהני החזרה לימין. והוא הדין

אם נתנו לכלי חל, לא מהני החזרה לכלי קדש.

ואם קדש המנחה בכלי ואחר כך קבל ממנה בשמאלו או שנתפזר על הארץ, מלקטה מן הארץ ומחזירה לכלי.

הקטר חלבים ואברים ועצי המערכה שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין ובין בשמאל, כשרין, דלא בעינן כלי וימין בעבודה שאינה מעכבת כפירה.

ז. אין הקמץ פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחותה מכזית. ועל כן יכול לחלק הקטרת הקמץ רק לשנים, אם לא שהקמץ גדול יותר יכול לחלק הקטרתו לכמה פעמים, ובלבד שלא יהא בכל פעם פחותה מכזית.

ח. שירי הקמץ אין מתר באכילה עד שיצית האור ברבו של הקמץ, דאז חשיב כאלו כבר נקטר כלו ונתפזרו הבעלים.

ט. דברים שדרך לקרב בליה כגון אברים ופדרים, מתר להעלותן ולהקטירן אחר ביאת השמש והם מתעפלין והולכין כל הליה כלה.

ואפלו דברים שדרך לקרב ביום, כגון הקמץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים הבאין עם הזבח, שאסור להעלותן ולהקטירן בליה, מכל מקום אם נתנן קדם ביאת השמש ומשלה בהן האור מתר, אף שעקר הקטרה נעשה בליה.

ואם פקעו מעל המזבח בליה, מתר להחזירן, וכך שפן אם פקעו ביום. לבד מקטרת, אפלו פקעו ביום אין מחזירין אותן.

י. קמץ שסדרו על המזבח וסדר עליו מלמעלה את המערכה, והוא הדין באברים שסדרן על המזבח וסדר את המערכה למעלה מהן, הרי זה ספק אם דרך הקטרה ככה או לא. וכן אם סדר האברים על המזבח בצד המערכה, גם כן נשאר הדבר בספק. ועל כן לא יעשה כן לכתחלה, ואם עשה הרצה אפלו בקמץ.

דרף כז (כ' שבט)

כ. אם חסר כל שהוא בעת קמיצתו, או שלא הקטירו בשלמות, פסול.

וכן אם חסר בהבאת המנחה, שהביא פחות מעשרון מעט, או שלא הביא היין והשמן בשערין פדיון, כל אלו אפלו כל שהוא מעכב.

ל. הסלת והשמן מעכבין זה את זה, שאם חסר אחת מהן כאלו לא הביא כלה. וכן לענין קמץ ולבונה.

מ. שני שעירי יום הכפורים מעכבין זה את זה.

שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה. שתי חלות של עצרת מעכבות זו את זו. (ואם הכבשים מעכבות את החלות או להפך; יתבאר לקמן בס"ד).

שני סדרין דלחם הפנים מעכבין זה את זה. שני בזיכי לבונה שמביאין עמהן מעכבין זה את זה. הסדרין של הלחם הפנים והבזיכין מעכבין זה את זה.

שני מינים שבבזיר (דהינו חלות ורקיקין), ושלשה שבפירה אדמה (דהינו עץ ארז ואזוב ושני תולעת שצריף להשליף לתוך שרפתה), וארבעה שבתודה (דהינו חלות ורקיקין ורבוכה של מצה והמין הרביעי הוא של חמץ), וארבעה מינים שבולב, וארבעה שבמצרע (דהינו עץ ארז ואזוב ושני תולעת והצפרים), מעכבין זה את זה.

שבע הזאות מדם הפירה אדמה אל נכח פני אהל מועד, וכן שבע הזאות מלג שמן של מצרע, מעכבות זו את זו.

ג. הזיות שעל בין הבדים שצריף להזות ביום הכפורים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר וכן מדם השעיר, וכן מה שמזה מהן זה החשבון על הפרכת, ואחר כך מערב שני הדמים יחד ומזה מהן ארבע הזאות

על קרנות מזבח הזבח ושבע הזאות על אמצעו, סף הכל ארבעים ושלש הזאות, והן מעכבות זו את זו.

וכן שבע הזאות של פר כהן משיח שמזה על הפרכת, וגם הארבע הזאות שמזה על הארבע קרנות של מזבח הזבח, וכי האי גונא בפר העלם דבר של צבור שמזה על אותן המקומות, כלן מעכבות זו את זו.

ס. שבע הזאות שבפירה אדמה שהזה אותן שלא לשמן, פסולות, דחטאת קריה רחמנא. וכן אם הזה אותן שלא כנגד פתח ההיכל, פסולות. במה דברים אמורים שעמד בין צפון לדרום והזה, אבל אם עמד בין מזרח למערב (פניו למערב ואחוריו למזרח) והזה, אף על פי שלא היה מכנין כנגד הפתח, כשרות.

ובכל החטאות שבפנים, אפלו אם עמד בין צפון לדרום בשעת הזאה והזה, כשר בדיעבד. וכן במצרע כשר בדיעבד אפלו אם עמד בין צפון לדרום והזה הזאותיו.

ע. ואם הזה הזיות של מצרע שלא לשמן, כשר להכשיר שירי הלג לאכילה כשאר קרבנות שלא לשמן דכשר, אבל לא עלו לו לשם חובה להתירו לבוא במחנה ישראל ולאכל בקדשים.

פ. מחסרי כפורים שנכנסו לעזרה, בשוגג חייב חטאת, במזיד חייב כרת. ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאים.

צ. וטהורים שנכנסו להיכל שלא לעבודה, בין כהן גדול ובין כהן הדיוס, בארבעים.

ואם נכנסו לבית קדש הקדשים, חייבים מיתה בידי שמים. ודוקא אם הלך לשם דרך פתחים, ולאפוקי אם חתר חתירה בכתל דרומי של בית קדש הקדשים ונכנס לתוכו, פטור.

דרף כח (כ"א שבט)

ק. שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה, שבעה נרותיה מעכבין זה את זה, בין שהיתה של זהב בין של שרץ מיני מתכות.

שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו, ואפלו חסר אות אחת מהן שלא היתה כתובה כהלכתה. וכן הוא הדין לענין ארבע פרשיות שבתפלין.

ארבע ציציות מעכבין זו את זו, שכלן הן מצוה אחת.

ר. מנורה היתה באה מן העשית [הינו חתיכה שלמה ומכה אותה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה], ומן הזבח. עשאה מן הגרוטאות [זהב שבויר] פסולה, עשאה משאר מיני מתכות כשרה בדיעבד. גם הצריכה התורה שיהיה משקלה עם כל הכלים כפר זהב, לא פחות ולא יותר.

במה דברים אמורים כשעשאה של זהב, אבל אם עשאה משאר מיני מתכות אין לדקדק על משקלה, וכן אם עשאה מן גרוטאות כשרה, ומכל מקום לכתחלה יש מחמירין שלא לעשותה מן גרוטאות.

ש. חצוצרות [שצוטה התורה לבני אהרן הכהנים לתקע בחצוצרות ככתוב בקרא] הוי באין מן העשית, ומן הכסף. עשאה מן הגרוטאות כשרים בדיעבד, משאר מיני מתכות פסולים.

ת. כל הכלים שעשה משה, כשרים לו וכשרים לדורות. אבל החצוצרות אינם כשרים אלא לו.

א. לכתחלה צריף לעשות מנורה של זהב, והוא הדין לכל כלי שרת שבבית המקדש. אין לו זהב מביא אף של כסף, של נחשת, של ברזל, של בדיל, של עופרת. אבל לא של עץ ושל עצם ושל זכוכית, וכל שכן של חרס.

ב. אסור לאדם שיעשה בית תבנית היכל בארצו ורחבו וקומתו,

ונמצא לפי זה שהיו עשירים ושנים גביעים, והפרחים תשעה, והכפתורים אחד עשר, וכלן מעכבין זה את זה, ואפלו חסר אחד מן השנים וארבעים מעכב את כלן.

ד. הגביעין דומין לכוסות אלכסנדריא של מצרים, שארפין וקצרין הן (רש"י), והרמב"ם פרש שפיהן רחב ושוליהן קצר.

והפרחין דומין כמין פרחי העמודים, הינו ציורין שמצריין בעמודין כעין זה חוקקין בעמק הצורפי זהב במנורות (רש"י), והרמב"ם פרש שהן כמין קערה ושפתה כפולה לחוץ.

ה. בין הגביעים ובין הכפתורים ופרחים צריכין שיהיו משקדים, והינו מצירים כדרך שעושין לכלי זהב וכסף (רש"י בחמש), והרמב"ם פרש שיהיה הציור כעין שקדים.

ו. מנורה הבאה זהב תהיה כלה משקלה כפר עם גרוטיה, דכלה מקשה אחת יהיה, אבל המלקחים והמחפות הוא דבר בפני עצמו ואינו מפלל הכפר.

והצריכה התורה להיות המנורה וכל כליה השכימים לה זהב טהור בלי סגים. ואף פי הנרות במקום שהפתיחה דולקת, אף דסופן להיות שחר, גם כן בעיני דוקא זהב טהור.

ניתן לקבל במייל את כל הספר 6183447@gmail.com

אכסדרא תבנית אולם, חצר כנגד העזרה, שלחן בצורת שלחן, ומנורה בצורת מנורה. אבל עושה הוא מנורה של חמשה או ששה קנים או שמונה קנים, או מנורה שאינה של מתכת אף על פי שיש לה שבעה קנים, שכל אלו לא היה כזה במקדש.

ג. ועתה אציר צורת המנורה בקצור: ארבעה גביעים ושני כפתורים ושני פרחים היו בקנה האמצעי של מנורה, שנאמר ובמנורה ארבעה גביעים משקדים כפתריה ופרחיה. ועוד פרח שלישי היה סמוך לירכה, שנאמר עד ירכה עד פרחה. ושלש רגלים היו לה. ושלשה כפתורים אחרים היו בקנה המנורה, שמהן יוצאין ששת הקנים, שלשה מצד זה ושלשה מצד זה. ובכל קנה וקנה מהן שלשה גביעים וכפתור ופרח.

עוד אמרו חז"ל שגבה המנורה היה שמונה עשר טפחים. כיצד: הרגלים והפרח שלשה טפחים, ושני טפחים חלק, וטפח שבו גביע וכפתור ופרח, וטפחים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גבה המנורה, וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גבה המנורה, וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אחד אילך ואחד אילך ונמשכין ועולין כנגד גבה המנורה, וטפחים חלק, נשתירו שלשה טפחים למעלה שבהן היו שלשה גביעים וכפתור ופרח.

הרה"ג רבי אלעזר אנגל שליט"א, כולל מורשה ודעת - אחיסמך

מנחות דף כא עמוד א - בענין מליחת הקטורת דעת הרמב"ם להלכה בדיון המליחה

א] איתא בגמ' מנחות דף כא עמוד א "אי רבנן, קשיא קטרת (דלדידיה בעי מלח), האי תנא הוא; דתניא, רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר: מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון, אף כל דבר המקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון, יצאו עצים - שאין מקבלין טומאה, יצאו דם ויין - שאין עולים לאשים, יצאה קטרת - שאינה על מזבח החיצון." ע"כ.

והנה הרמב"ם (איסורי מזבח פ"ה הי"א) כ' וז"ל "מצות עשה למלוח כל הקרבנות קודם שיעלו למזבח שנאמר על כל קרבנך תקריב מלח, ואין לך דבר שקרב למזבח בלא מלח חוץ מיין הנסכים והדם והעצים, ודבר זה קבלה ואין לו מקרא לסמוך עליו, עכ"ל הרי שהשמיט את דין הקטורת אם בעי מלח, ולא כ' שכן ולא כ' שלא וצ"ב.

ובכס"מ פירש דפסק כר"י שאין טעון מלח ובלח"מ תמה עליו דא"כ מדוע לא נזכר כאן שאין קטורת טעון מלח, ולכן כ' שפסק כרבנן שהם רבים ובודאי טעון מלח ומה שקשה שבסוף הפרק שמנה את דיני הקרבנות שטעונים מלח לא נזכר מ"מ מכללא שמעין לה וברדב"ז שם הי"ג פירש שטעון מלח ולא כתבו הרמב"ם כיון שכבר יוצא במלח שנותן בסממנים דהיינו המלח סדומית. מנגד בבאר שבע כריתות ו' א' צידד כשיטת הכס"מ וכן וכן הביא הליקוטי הלכות בשם פסקי תוס' לכריתות. והחזו"א מנחות כה יז הסתפק בזה.

יש לפרש שקטורת שאני שאינה קרבה ע"ג המזבח

ב] ומ"מ לשיטת הנו"כ שצדדו שטעון מלח תמהו המפרשים מדוע לא הזכיר כלל את דין הקטורת, והרדב"ו כתב שהוא כלול במליחה של המלח סדומית ומ"מ אינו מעכב שיהיה דווקא על המזבח ולכן יכול להיות המליחה אפי' מקודם כבר בשעת עשיה, וכ"כ המנ"ח מצוה קיח וכ"כ בש"מ בכריתות וכן מטו בשם הכל בו הובא בליקו"ה, מיהו החזו"א מנחות ס' כה יז חולק וס"ל שלא מהני מליחה קודם אלא רק בשעת ההקרבה

והנה לכא' יש ליישב בפשיטות שהרמב"ם לא זכר את הקטורת כיון שדקדק בלשונו ואין לך דבר שקרב למזבח בלא מלח חוץ מיין הנסכים והדם והעצים' הרי כתב להדיא דכל הני קרבים למזבח אבל קטורת שאינה קרבה למזבח א"כ לכן לא הוזכר דינה כאן והתמעטה מדין מלח בלא"ה כיון שאינה קרבה למזבח ובאמת שכ"ה בדברי ר"י שאמר שנתמעט שאינו על מזבח החיצון וזהו מיעוטו של הקטורת שכלל בזה הרמב"ם ודו"ק.

עוד אפ"ל באופן אחר שלעולם ס"ל לרמב"ם שיש דין מליחה על קטורת ומה שלא נזכר י"ל שכבר כתב בחזו"א שם סקט"ו להוכיח שיש דין מליחה דווקא על המזבח החיצון ומשו"כ נימא שבקטורת לא שייך ד"ז כיון שנקטר על מזבח הפנימי א"כ לפי"ז יש לומר שיש חילוק בין הקטורת לבין שאר הקרבנות כיון שהקטורת אינה קרבה על המזבח ממש לכן קילא טפי שתוכל להיות כבר להמלח קודם לכן שאין לה דין מיוחד להיות דווקא על המזבח בשונה משאר הקרבנות [ומ"מ החזו"א עצמו כ' דבעינן קידוש כלי ובקטורת קודם עדיין לא נתקדש בכלי ושמה צ"ל להנך אחרונים שהמליחה חלה מיד אחר הקידוש וצ"ע]

מאות תמונות מרהיבות עין להבנת כל סדר הקטורת

חיבור מדהים ומקיף של פיתום הקטורת והקטרתה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המוכרות

אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל.

עוד חידש רבי יהודה בהוריות, ששבט אחד קרוי קהל, ולפי זה בנטמא שבט אחד בערב פסח, חשוב פסח הבא בטומאה ואינם נדחים לפסח שני, ואף הטהורים אינם צריכים לשמור את עצמם בטהרה כיון שאין קרבן ציבור חלוק.

ב. עניין זה שפסח כיון שבא בכינופיא חשוב לכמה דינים כקרבן ציבור מבואר בכמה מקומות (יומא נ"א א, פסחים ע"ב, ע"ב ורשי זבחים י"ג א"ד האשם נמי, ובדף קי"ז א"ד הכל שאין נידר ונידב. ועיין בעלון הדרף למעשה 1 לזבחים דף ה' מש"כ בזה). הנה יש מקום לפרש שכל קרבן וקרבן כיון שבא בכינופיא אינו עניין פרטי אלא יש בו שייכות לכלל הציבור. אבל בדברי רבי יהודה משמע שיש שייכות בין קרבנות הפסחים זה לזה, מעיין השייכות שיש בין שני בזיכי הלבונה, היינו שיש כמה חלקים של קרבן אחד, ולכאורה לא נחלקו רבנן על גדר זה.

ג. אלא שיש להעיר שלכאורה אינו דומה לדין הכללי של אין קרבן ציבור חלוק, שמצינו אותו לגבי חלקי קרבן שמעכבים זה את זה. אבל טומאת חלק מהמקריבים אינה שייכת עם המקריבים הקרבנות האחרים, שאף אם לא יקריבו את הפסח כלל אינם מעכבים את הפסחים האחרים, וגם אין שייכות בין הקרבנות להדדי שבנפסל קרבן אחד ודאי שלא נפסלו האחרים, א"כ יש לחלק שבפסח אין שייכות בין החלקים השונים זה לזה אלא כל חלק הוא עניין בפני עצמו. וביותר, למסקנא הכלל של אין קרבן ציבור חלוק, הוא תלמוד ערוך בפי רבי יהודה מרבותיו ולא ידע את הטעם, ואם יש מקום לחלק מנא ליה לומר שאף בפסח כן, בהכרח ש"ל גדר בצירוף של הפסחים שאין מקום לחלק בינו לבין שאר האופנים.

ד. לכאורה יש לומר שמלבד היחס הפרטי של הקרבן למנויים עליו, יש עוד עניין שכל הפסחים הכשרים שבאו מצורפים זה לזה לעניין

כללי של "פסח הציבור", וראיה לזה שיש דינים כלליים בפסח שנוגעים לסדר ההקרבה הכללי, כמו שיש דין שהפסח נשחט בג' חבורות דווקא. ולגבי הדינים שתלויים בכלל הציבור, כטומאה בציבור, כל הפסחים הם חלקים של עניין אחד כולל. ויש להוסיף שכל פסח שנפסל או מי שלא הקריב אינו מצטרף כלל ל"פסח הציבור" ולכן אינו מעכב, אבל כל מי שכשר מצטרף והוא א' מחלקי הקרבן ואין קרבן ציבור חלוק.

ה. אלא שעדיין יש לחקור אם צירופם הוא רק לעניין הכללי של פסח הציבור וכל קרבן מצד עצמו אינו שייך באופן ישיר עם המקריבים האחרים, או שיש לכל קרבן איזה שייכות גם למקריבים האחרים כעין מה שמצינו שפרו של אהרן אף שהוא שלו מכפר על אחיו הכהנים ביומא נ"א ב'.

דף י"ז א' - תנא פיגול בפסול מיחלף ליה,

א. בגמרא מבואר יסוד, שכשבאים לתרץ ברייתא שהשתבשה צריך להגיה רק באופן שיש הסתברות שהיא השתבשה, אבל יש דברים שלא שייך שיתחלפו ללומדים.

ב. צריך להבין למה פיגול ופסול מתחלפים שחלוקים בעניינם, ודוחק לומר שמתחלפים בגלל שדומים באותיותיהם.

ג. שמא יש לומר שיש ברייתות שכשהנידון היה אם הקרבן כשר, גם במקום שיש פיגול לא בהכרח דקדקו שלא לומר פסול. כעין זה מצינו בדף י"ח א בתוס' ד"ה אלא לעולם, בתירוץ השני, ששמואל מפרש את הפסול של הברייתא כפיגול, ולא כסתמא דגמרא. כאן לכו"ע פסול וכל המחלוקת אם הוא פיגול, ולא שייך לפרש שהכוונה לפיגול, אך כיון שלפעמים פסול משמש כפיגול שייך שיתחלף.

בקרוב בעז"ה

והשב את העבודה

מנחת

חלק ב'

ויכלול בתוכו בס"ד את: מנחות הציבור - עומר, שתי הלחם ולחם הפנים.

מנחות חובת יחיד - חוטא, סוטה, הביתין וחינוך.

ומנחת נסכים - שבאה עם עולה ושלמים (בחובה ונדבה, ביחיד ובציבור).

לתרומות והנצחות בלבד נא ליצור קשר במייל 7619185@gmail.com או בטל' 050-4111791

שהאבות קיימו את כל התורה כולה, הכוונה שקיימו את מצוותיה ולא את דיניה, ונבאר את הדברים, דהנה בחידושי מרן רי"ז הלוי עה"ת תירץ את הקושיא איך יעקב נשא שתי אחיות, ותירץ שהתורה לא אסרה לבוא על שתי אחיות, אלא התרה אסרה לבוא על אחות אשתו שנשואה לו, ואילו קודם מתן תורה, לא הייתה מציאות בעולם של אישות של ישראל, אלא רק של אישות של בן נח, ומעתה לא שייך לאסור לישא שתי אחיות, אף לא על שם העתיד, משום שאף לאחר מתן תורה, אין איסור כל כמה שאין אישות, [אלא שתירוץ הגרי"ז צ"ע מדברי הגמ' בפסחים קיט, ב דאיתא שיעקב אבינו לעתיד לבוא לא יברך על הכוס, משום שנשא שתי אחיות, וכביכול יש כאן תביעה עליו, ולדברי הגרי"ז, אין כאן אפילו ענין להחמיר, וצ"ע], וכן תירץ הגרי"ז את הקושיא מדוע אברהם לא מל עד שלא נצטווה, משום שלא היה ע"ז שם ערלה, עד שהקב"ה ציוה, וע"כ הו"י כמחתך בשר בעלמא, ומעתה לפי יסוד זה, אפשר להגדיר שהאבות מקיימים מצוות כמו לולב, ושבת, שהם מצוות חיוביות, אולם דינים שהם צדדיים למצוה, כגון קניינים וטומאה וטהרה, שאינם מצוה בפנ"ע, אלא צורת הסתכלות של התורה, דינים אלו לא שייך לנהוג קודם מתן תורה, מכיוון שהמציאות לא הייתה קיימת עדיין. ועתה נראה איך לפי דברינו מיושבות הקושיות הנז'.

וכן אתי שפיר איך חלה מכירת הבכורה ליעקב, והלא הו"י דבר שלא בא לעולם, ותירץ הריב"ש [סי' שכח] שקודם מתן תורה, היה חל אף דבר שלא בא לעולם, ויש להקשות דאכתי תיקשי דהא קיימו האבות את כל התורה, וי"ל דדין זה הוא דין ולא מצוה, ואת זה לא קיימו, וכן אתי שפיר נמי הקושיא איך חלה מכירת הטלואים ליעקב, והלא הו"י דשלב"ל.

וכן א"ש הקושיא איך חלו קידושי יוסף ואסנת במצרים, והלא לא היו עדים לקיומי, ויש ליישב שדין זה נמי אינו מצוה, אלא דין בעלמא, אכן העירני ידידי הרה"ג יוסף שטרנגר שליט"א לדעת הסוברים שקיומי הוא בשביל פרסום הדבר, אפשר דהו"י דין בעצמם. [ועוד יש לדון עפ"י החת"ס בתשו"ח ח"ב אה"ע סי' ק' שאף כשהעדים פסולים, בכ"ז האשה מקודשת מדין אנון סהדי, האם שייך בכה"ג, וצ"ע], ועוד יש להעיר שהלא הדין שלא מועיל הודאת בע"ד בידושין הוא מדינא דחב לאחרני, שאוסרתו בקרובותיה, שהוא מסברא, ולכא' אף קודם מתן תורה, היה ג"כ דין זה, וצ"ל שעל אישות שקודם מתן תורה, לא נאמר דין זה של איסור בקרובות, שהלא לא נאסר עליהם עריות במשפחה, כדאמר' בשבת [קלהא] שהעם בוכה למשפחותיו, על עסקיו עריות במשפחה, ועוד יש לומר דאי נימא שהיה להם דין גר שנתגייר כקטן שנולד, א"כ לא היה להם קרובים.

וכן א"ש הקושיות איך האבות למדו תורה ושחטו וכתבו סת"ם, שדינים אלו פסולים בעכו"ם רק ביחס לישראל, אבל כל כמה שלהם עצמם היה דין בן נח, אין בכך פסול עצמי. [והגר"ח מבריסק ביאר שבוודאי שהאבות היו בכלל ישראל, וכל הנידון אם היה להם "דין" ישראל, ואף אי נימא הכי, י"ל דכל כמה שהיו ישראל בעצם, ליכא פסול].

ובנוסח אחר י"ל עפ"י מה ששמעתי כשעליתי למעונו של מרן הגר"ד לנדו שליט"א בחוה"מ פסח תשפ"ב דמחד גיסא מצינו שלקטן צריך להביא אתרוג כשר מדאורייתא ומדרבנן, משום שדין חינוך הוא לנהוג כביכול הוא גדול, וא"כ למ"ד שדעת אחרת מקנה לא מועיל

כח, א קידושין פב,א] וכן ביצחק אמרו [בראשית רבה פרק ג] "וימצא בשנה ההיא מאה שערים" אומד זה למעשר היה, וכן ביעקב מצינו [בראשית רבה עט,ז] שיעקב אבינו שמר את השבת, וכן ברש"י [בראשית לבה] "עם לבן גרתי" ותיר"ג מצוות שמרתי, וכן אמרי' [יומא, שם] שאברהם אבינו קיים אף מצות עירוב תבשילין, והקשו ע"ז הראשונים והאחרונים קושיות רבות מפרשיות התורה, ולענ"ד יש להציע מהלך חדש בסוגיא זו, וראשית נציג את הקושיות.

א. מדוע אברהם אבינו לא מל את עצמו עד שלא נצטווה.

ב. איך יעקב נשא שתי אחיות.

ג. איך חלו קידושי יוסף במצרים כשלא היו לו עדים לקיומי.

ד. איך חלו קידושי יעקב ולא, הא הו"י מקח טעות.

ה. איך חלה מכירת הבכורה של עשיו ליעקב, והלא הו"י דבר שלא בא לעולם.

ו. איך האבות שמרו שבת, והלא גוי ששבת חייב מיתה.

ז. איך חלה מכירת הטלואים של לבן ליעקב, הלא הו"י דבר שלא בא לעולם.

ח. איך יצחק אכל משחיטת עשיו, והלא שחיטת מומר פסולה.

ט. איך יעקב לבש את בגדי עשיו, והלא בגדי עם הארץ מדרס לת"ח.

י. איך אברהם חשב להקריב את יצחק, הלא מיד כשהיה מת, היה נהיה אונן, ופסול לעבודה.

יא. איך אברהם חשב להקריב את יצחק, והלא היה נטמא בכך, וטמא פסול לעבודה.

יב. מדוע אברהם אבינו לא היה נחשב עוסק במצוה, וא"כ פטור מהכנסת אורחים.

יג. איך היה שייך יבום בתמר שהיא כלה, ולא אשת את.

יד. איך היה שייך דין יבום בתמר ע"י שלה, והלא תמר הייתה אישה קטלנית.

טו. מדוע נאמר [ב"ב קנטב] שמשא ואהרן פסולים לעדות, והלא קודם מתן תורה, הם לא היו פסולים, ואחר מתן תורה הם לא היו אחים, דגר שנתגייר כקטן שנולד.

טז. איך ניתן לשלוח את אליעזר שליח לקידושין, והלא אינו בתורת קידושין.

יז. איך ניתן ללמוד [יבמות סב,א] שעבד אין לו חיים מקרא ד"שבו לכם פה עם החמור" עם הדומה לחמור, והלא על ישמעאל נמי נאמר שבו, וישמעאל לכא' לא היה עבד, וא"כ מדוע שלא ילמדו שלגוי נמי אין חיים, או לחילופין שאף לעבד יש חיים.

יח. במדרש רבה כתב שאברהם שבר את שינו של אליעזר, וקשה דא"כ אמאי לא יצא לחירות.

יט. איך האבות למדו תורה, והלא בן נח שלמד תורה, חייב מיתה.

כ. איך האבות כתבו סת"ם, והלא בן נח פסול לכתבת סת"ם.

כא. איך קיימו מצוות שחיטה, והלא בן נח פסול לשחיטה, ומבו' בחז"ל שהם שחטו, שהלא הקריבו קרבנות.

וכדי ליישב את כל הקושיות הנ"ל, נראה לומר שמה שאמרו חז"ל

1. והגר"ח שרייבר שליט"א הקשה דאטו דין זה הוא גזיה"כ, הלא הוא מסברא, ולא למדונו מפקוס, ואמאי יש חילוק בין קודם מתן תורה לאחר מתן תורה, ויש לחזק את הקושיא, שהלא הגוי נמי לא מהני דשלב"ל, כן מוכח מדברי הרעק"א [על השו"ע י"ד סי' רצד] שדין במכירת פירות ערלה לפני שצמחו לגוי, דמהני רק משום שרוצה לסלק את האיסור, יעו"ש, ושמא יש לחלק שביראל שמוכר לגוי לא מהני, אולם בגוי שמוכר לגוי, מהני. 2. ושמעתי בשם הגר"ח אדלשטיין שליט"א ר"י ארחות תורה שתיירץ דדמי לדברי המרדכי במנחות [סי' תתקמ"ד] שמתור ללכת בשבת עם ד' כנפות בלי ציצית, משום שאין בכך איסור, אלא מבטל מצוה, שהוא אנוס מלקיימה, ומותר להכניס את עצמו למצב זה, ואף הכא, יוסף היה אנוס על מצב זה שאין עדים, אולם הדברים צ"ב, שהלא אינו אנוס מצד עצמו, אלא שיש מניעה טכנית, ולא דמי לציצית בשבת שאין אפשרות מחמת הדין, ובמנחת אשר [במהדורה החדשה בראשית סי' צו] כתב בשם רבו בעל הדברי יציב זצ"ל שכל הדין לקיומי ושלא מהני הודאת בע"ד הוא מדין חב לאחרני, ואילו במצרים לא היו קרובים, וע"כ לא הו"י חב לאחרניא, והדברים צ"ע טובא, דהלא יכולים לבוא קרובים ממדינות אחרות, כפי שאכן קרה, ועוד שלא היה להם איסור להינשא למצרים, וא"כ הוא אוסרה על כל בני מצרים, מדין אשת איש, וצ"ע, וכן תירוצו לא מתרץ על שאר השבטים איך קידשו את נשותיהם, והלא העדים היו רק א קרובים או פסולים, ולדברינו אתי שפיר.

אומרים אחרת, וממילא בגוי אין פסוק וע"כ כל אחד לפי הסברא שלו, והדברים מבוארים כפתור ופרח. אולם על עצם השאלה לכאן אפשר להוכיח מהש"ש [ש"א פ"ג] שכתב לגבי ספק קטן ספק גדול שמחויב מדין ספק דאורייתא, יעו"ש, וה"ה הכא לגבי ספק עכו"ם. והגר"ד אמר בספק זה שיש לחקור מהו הדין שצריך להחמיר בספקות, דאם הוא משום שצריך להישמר מהחטא, א"כ אף בספק עכו"ם גם מחויב להישמר מהחטא, אולם אי נימא שהוא מצד תביעת האיסור עצמו, א"כ כיון שספק אם הוא בכלל חיוב מצוות, אינו מחויב להחמיר מדין ספיקא דאורייתא, ולענ"ד יש לדון בזה עפ"י הש"ך [יו"ד סי' קנ"ז סק"א] דבספק יהרג ואל יעבור לא אמרי' ספק נפשות להקל כיון דהא גופא הספק, האם אמרי' ספק יהרג ואל יעבור או וחי בהם, וא"כ מוכח דאף בכה"ג דהא גופא הספק מחויב להחמיר, למרות שגם בכה"ג על הצד שיהרג ואל יעבור, א"כ אין אנו דנים מחמת האיסורים, [ויעו"ש בש"ך שם סק"ז] שסותר לכאן את משנתו בזה, וראה בספר בכל נפשך להגר"ר יצחק אייזיק וינברג שליט"א במכתבים שבסוף הספר במכתב מהגר"ד לנדו שליט"א [א]

ה. עוד יש לומר שיעשה מלאכה כלאחר יד, ולגוי לא התחדש שמלאכה כלאחר יד אינה מלאכה.

ו. עו"ל שיעשה מלאכה בשניים שעשאוה, ועפ"י התירוץ הקודם. ז. ועוד י"ל שיעשה מלאכה בשליחות, והיינו שישלח גוי, והא קי"ל שאין שליחות לגוי, ואם הוא גוי, הא יש שליחות מגוי לגוי. [אכן תירוץ זה תליא באשלי רברבי, דהנה בשו"ע או"ח סי' רס"ג ס"א שמותר לאדם שקיבל שבת לומר לאדם שלא קיבל שבת שיעשה לו מלאכה, ובאמת הקשו הבית מאיר אה"ע סי' ה', והחתם סופר או"ח סי' פ"ד, אמאי לא נימא לאסור מדין שליחות ולא נימא בזה אין שליח לדבר עבירה, דבשלמא לדעת הסמ"ע חו"מ סי' קפ"ב שהטעם הוא משום שסבור הייתי שלא ישמע לי, וא"כ הכא ל"ש טעם זה, אולם לפי הטעם של הפנ"י והרעק"א שהתורה לא חידשה שליחות בדבר עבירה, א"כ אף בכה"ג שייך דין אין שליח לדבר עבירה, והבית מאיר והרעק"א תירצו דבשבת ל"ש שליחות כיון שבשבת איכא דין "למען ינוח", וסו"ס הוא נח, אלא שיש להוכיח לכאן לא כן, מלבד דברי רש"י בשבת קנג, שכתב שאיסור אמירה לעכו"ם הוא מדין שליחות, וכן מקושיית הנמוקי יוסף הנודעת [ב"ק כב,א] שהקשה למ"ד אישו משום חיצו, א"כ היאך מדליקים נרות שבת, ולדברי הבית מאיר סו"ס הוא נח, וצ"ע].

ח. ועוד יש לומר שיעשה מלאכה בפקו"נ, וממילא לא שבת, ומאידך לא חילל שבת, ויש שהעירו שאם פקו"נ הוי הותרה, א"כ לא חילל שבת, וכעת קיבלתי מתלמיד הגר"ד לנדו שליט"א שכתב בזה"ל בשם מרן שליט"א שאלו על גוי ששבת אם עשה מלאכה להציל מפיקו"נ שזה מותר לישראל אם חשיב גוי ששבת או מהני לו לצאת בזה מידי גוי ששבת, ואמר כיון שאינו מצווה להציל חברו הרי"ז מלאכה ואינו גוי ששבת.

ט. ובאופ"א י"ל שאצל העכו"ם היום הולך אחר הלילה, וע"כ איסור השביתה הוא עד הלילה של מוצ"ש [או בכל יום אחר בשבוע, וא"כ אם ישמור שבת מהשקיעה של ער"ש ועד צאה"כ של מוצ"ש, אין בכך שביתה של יום שלם.

מדאורייתא, א"כ הקטן אינו מקיים מצוה באתרוג זה, שהלא אינו שלו, ותירץ הגר"ל שדין חינוך הוא לחנכו לנהוג בצורה זו אף כשיהיה גדול, ועל כן צריך להביא לו אתרוג כשר, אולם מה שחסר לו בקנין משום שהוא קטן, אין בכך פסול, שהלא לכשיגדיל לא תהיה בעיה זו, ולפ"ז יש לומר שאף כלפי האבות נימא הכי, שכל החסרונות בקיום המצוות מחמת שהם בני נח, לא סותרים את קיום התורה מבחינתם, משום שכלפי לאחר מתן תורה, מצוה זו נחשבת כמצוה כשרה.

וכן אתי שפיר הקושיות מדיני עבדים ודיני אנינות וטומאה, אינם מצוות אלא דינים.

וכן אתי שפיר הקושיא מדיני יבום, משום שקיימו את הרעיון של המצוה, להשאיר שם למת, ללא כל פרטיה ודיניה, וזה חידוש טפי, מכל משנ"ת, שלא קיימו את פרטי המצוות, ואי נימא כתירוץ זה אתי שפיר נמי דברי רש"י בפרשת תולדות, שכשביקש יצחק מעשיו צודה לי ציד, היה ליל פסח, והקשה מו"ח הגר"י טולידנו שליט"א שהלא הלשון ציד משמע בצבי או בחיה, ולא בשה, וא"כ מדוע ביקש צבי או חיה אחרת לקרבן פסח, והלא קרבן פסח דווקא בשה, ותירץ גיסי הרה"ג משה טולידנו שליט"א שהאבות קיימות קרבן פסח, אולם ללא כל פרטיו ודיניו.

וכעת נביא את התירוצים על הקושיא בענין שמירת שבת

א. שילך עם ציצית, דאם הוא ישראל, אי"ז הוצאה, ואם הוא גוי הר"ז הוצאה, [ואמנם י"ל שכל כמה שהולך עם ציצית מחמת ספק מצווה, לא חשיב הוצאה, וצ"ע].

ב. עוד יש לומר שכל כמה ששומר שבת מספק, אי"ז נחשב גוי ששבת, כיון שכל האיסור הוא שמחדש דת, וכל כמה שעושה זאת מחמת היותו ספק ישראל, אין בכך איסור.

ג. ובאופ"א י"ל שיעשה איסור בחצי שיעור, ומעתה לא נאמרו שיעורים לבני נח, ולא נחשב ששבת, [אכן אף ע"ז יש סיבה לחלוק, שהלא אף ח"ש אסור מה"ת, וכמובן דכ"ז רק אי נימא דאיכא ח"ש במלאכות שבת, והארכנו בזה במקו"א].

ד. עוד יש לומר שילך ארבעת אלפים אמה עם עירוב תחומין, ולגוי לא התחדש עירוב תחומין, [אכן, קי"ל דתחומין דרבנן, ובי"ב מיל שהוא דאורייתא לחלק מהראשונים, לא יועיל עירוב תחומין].

א. עוד י"ל שיוציא חפץ עם עירוב, ולגוי לא התחדש עירוב, [אולם גם בהא עירוב לא מועיל אלא לרה"ר דרבנן, אולם ע"ז יש לומר דאי מיירי בספק דאורייתא, א"כ לדעת הרמב"ם הוי מדרבנן, והנה בשיעורים לכתובות [ט,א] דן מו"ר הגר"ד מילר שליט"א האם ספק עכו"ם ספק ישראל מחויב במצוות מדין ספק דאורייתא לחומרא, והנה בנושא זה ממש דנו האור לציון בכתובות [ט,א] והגרח"פ שיינברג זצ"ל בשיעוריו לכתובות [ט,א] וכמדומה שנחלקו בזה, אולם הפרי מגדים בתיבת גמא פרשת לך לך כתב דבעכו"ם אף הרשב"א מודה לרמב"ם דספק דאורייתא לקולא מה"ת, ואילו בפרשת כי תצא כתב דבעכו"ם אפי' הרמב"ם מודה לרשב"א דספק דאורייתא לחומרא מה"ת, והדברים צ"ב רב למצוא סתירה כ"כ קיצונית, אולם הביאור הוא דמסברא הרשב"א ס"ל כהרמב"ם, והרמב"ם ס"ל כהרשב"א, והרא"י שכל אחד מביא פסוק, ומשמע שבלי פסוק מסברא היינו

3. ואדאמי' עלה, בספר עבודות והנהגות לבית בריסק [ח"ד עמ' רפט], מובא שהגרי"ז שאל את נכדו הגרא"י הלוי שליט"א בריש פרשת וירא האם המעשה עם אברהם והמלאכים היה בפסח, וענה הגרא"י שהלא כתיב "השענו תחת העץ", והיינו שיעשו הסבה, ושוב אמר לו הגרי"ז שיפרוך דבר זה, וענה לו שהלא כתיב "כחום היום".

שאין דרכו לאכול דה"ה שאכילה והקטרה אין מצטרפים.

אכן מוכרח מזה דכל ההו"א שאכילה והקטרה יצטרפו הוא רק משום ששייך לדון את המחשבת הקטרה כאילו חישב עליו גם לאכילה, [דאחר וכלול במחשבתו שגם חצי זה יהא מונח למחר, ועי"כ יש לו גם את האפשרות לאכלו, ס"ד דסגי בזה להשלים שיעור לדונו כאילו חישב עליו לאכילה], ומשו"ה לדעת רבנן דל"מ מחשבת אכילה בדבר שאין דרכו לאכול ה"ה בזה ל"מ.

דף יג

מהו דתימא טעמא דרבי יוסי משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר ואפי' רישא נמי, יעו"י היטב ברש"י כאן ובדף י"ד. ד"ה ולאפוקי, וכן בש"מ בע"ב בראש העמוד, [ובתוד"ה קמ"ל], והמתבאר דכאן לא איירי בפיגל בשעת חצי מתיר שזו היא מח' ר"מ וחכמים [להלן ט"ז], ובזבחים מ"א:]: אם מפגלים בחצי מתיר, ועבודת קמיצה הוי מתיר שלם [שאין כנגדה עבודה בלבונה], אלא שחישב על חצי מתיר, וס"ד דטעמא דר' יוסי דל"מ מחשבה אלא על מתיר שלם וממילא דגם חישב על קומץ לחוד לא יתפגל הקרבן.

ותימה מהיכ"ת שלא תועיל המחשבה וכי גרע מחישב על כזית אימורים, והלא עיקר דין מחשבה הוא שיחשוב בשעת עבודה על דבר שהוא אכילת אדם או אכילת מזבח ומ"ל בזה שבהלכות הרצאה הוא חצי מתיר,

(ועיין בחי' הגרי"ז שכתב לתרץ על פי יסוד הגר"ח שהדין של זריקה אינו משום אכילת מזבח אלא משום עבודה וה"ל קומץ ולבונה שדינם כזריקה והדין פיגול בהם אינו משום אכילה אלא משום עבודה ולכן אינו מפגל מה שמחשב בחצי מתיר)

דף יג :

אמר רבי ינאי א"ר ירמיה משום הולכה נגעו בה וכו', וכתב רש"י שזה שליקטה ונתנה לכהן מיעט בהילוך הכהן ריהטת דברי רש"י נראה שאין נידון אינו מחמת חשיבות של מעשה הליקוט אלא מצד פעולת הקירוב, יתירה מזו נראה מד' רש"י דאם ילקט ולא יקרב כלל אין כאן הולכה וכוונת הגמ' דאורחא דמילתא שע"י הליקוט מתקרב מעט כלפי המזבח [אם יושיט לכהן אחר], ולפ"ז עולה ח' לדינא דאם ליקט את הלבונה ונטל הכהן מידו כשר בזר, והיינו שאין כאן עבודה מלבד ההולכה.

ותמה הזבח תודה מהמשך הסוגיא דאמר' ה"נ כיון דלא סגי לה דלא עבד לה עבודה חשובה היא ע"כ משוי ליה כהולכה וכו', ואם איירי בהולכה ממש [וס"ל הולכה שלא ברגל שמה הולכה] מה הוצרכו לראיות, וכן מהו הלשון כיון דלא סגי דלא עביד והלא נעשה כאן הולכה גמורה.

וביאר בזבח תודה בד' רש"י שיטות נפרדות הם בסוגיין, דשיטת רב מרי שגם הליקוט עצמו מכלל ההולכה כיון שזה הכשר הקרבה, ומה"ט הוא גם אם בעלמא הולכה שלא ברגל ל"ש הולכה, אכן ר' ירמיה סבר שרק מחמת ההולכה דעימיה פסולה בזר יעו"ש.

ובש"מ הק' דבזבחים ט"ו. איכא מח', אמוראים אם הוליכו זר אם מהני שיחזור ויוליכו כהן [ור' ינאי איירי התם] וקשה דבסוגיין מפורש דנפסל בהולכה זו.

והגרי"ז דקדק מדבריו שסובר כרש"י דאיירי על הולכה במציאות, דאם נאמר דאיירי על פעולת הליקוט ויש בה דין הולכה לכאן בזה ל"ש תיקון, דומיא דקמיצת זר דל"מ לחזור ולקמוץ, ועוד דמה שבהולכה יש נידון אם אפשר לתקונה הוא מחמת שבחזרה ביטל

תריץ הך סתמא כרבנן דאמרי לעיל דלבונה כשירה בקורט אחד. מבואר מרש"י ששיעור המחשבה בלבונה תליא במח' תנאים דלעיל ולהנך תנאי דסגי בקורט או בב' קורטין ה"ה לגבי מחשבת פיגול.

וצ"ע דמחשבת פיגול באכילת אדם או אכילת מזבח שיעורו בכזית [כמבואר להלן י"ז]: ומה בכך שההרצאה חלה גם בפחות מכזית.

וצ"ל בד' רש"י דדבר המועיל לרצות יש בזה חשיבות כאכילת מזבח, [וכמו ששוחט ע"מ לזרוק דם הוי מחשבת פיגול אף שאין כאן אכילת מזבח גמורה] אמנם הש"מ תמה על רש"י דהא המשנה לעיל כר"מ ודוח"ל דמשנה זו כרבנן, ועוד תמה הש"מ דסו"ס הו"ל למיתני לבונה או קורט לבונה.

בש"מ בסברא הפוכה דכיון שלבונה אינה דבר הראוי לאכילה אינה בכלל הריבוי דסגי בכזית ולכן גם לר"י ור"ש ניבעי שיחשב על כולה, יעו"ש שדחה דהא לענין חיוב חוץ גם בלבונה סגי בכזית ומ"ש בזה.

ומסקנת הש"מ דגם בלבונה בעינן כזית לכו"ע, ויש להעיר מ"ש משוחט ע"מ לזרוק דאין המחשבה על כזית ומ"מ מהניא, ובשלמא אם נאמר כהחזו"א דכ"ז שהלבונה קיימת אין הכפרה אלא ע"י כל הלבונה ניחא דבכה"ג שאינו מכפר ל"ח אכילת מזבח אלא בכזית, אכן לנוקטים דקורט מהני לכפר גם כשכולה קיימת תיקשי.

ואולי י"ל דלגבי מחשבת פיגול לעולם הוי כבתחילה [דשיעור קומץ מעכב] שהרי במחשבה זו בא לשנותו לקרבן פיגול ונידון כבתחילה, [ומ"מ ליקרות קרב המתיר כמצוותו סגי בקורט דהדין קרב המתיר כמצוותו בפועל הוא בגמר ההקרבה הקיימת וצ"ע].

א"ר יהודה זה הכלל במשנה לא מוזכר שר' יהודה פליג גם לגבי מחשבת שלא לשמו, ויתירה מזו דבתוספתא בכל הג' מקומות [זבח, עוף, מנחות], הובאה גם בבא בפ"ע לענין שלא לשמה ושם לא נזכרו דברי ר' יהודה.

ויש לדון בזה דאם עשייה שלא לשמה היא פסול בעשייה עצמה הוי כלא קרב המתיר כמצוותו ול"מ מה שקדמה מחשבת הזמן ולכך לא פליג ר' יהודה במחשבת שלא לשמה.

אמנם ברש"י בזבחים כ"ט: ד"ה רבי יהודה נראה להדיא דגם במחשבת שלא לשמה יש חילוק לר' יהודה וצ"ע.

דף יב:

דהשתא מה לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אמרת לא מצטרף לאכול ולהקטיר מיבעיא, תימה דלאכול דבר שאין דרכו לאכול אין הגרעון בהל' צירוף דהא גם מחשבה על כזית שלם של קומץ לאכול לאו מחשבה היא, ומה עניינו ללאכול ולהקטיר שכל הגרעון הוא בדין צירוף.

ולכאורה י"ל דהא דמחשבה בדבר שאין דרכו לאכול ל"מ אין פירושו שהמחשבה אינה נתפסת אלא דד"ז לא סגי לפגל את הקרבן, ומשו"ה להשלים לשיעור כזית היה מועיל אילולי הא דאין צירוף ביניהם, שכן ההלכה של מחשבה בכזית הוא שיהא באכילה חשיבות של כזית וכל שיש כאן אכילת כזית כל משהו ומשהו שבו ראוי להיות המפגל, נמצא שיש כאן ח' בפ"ע דאין צירוף מחמת שהוא מידי דהקטרה אף שמחשב לעשות אותה פעולה וא"כ כ"ש לאכול ולהקטיר שאין צירוף ביניהם, [ואולי בדחיית הגמ' לא כי אורחיה המכוון דהמחשבה אינה נתפסת].

אמנם זה אינו דהא אין מקור במשנה לעיל י"ב. דלאכול ולאכול אין מצטרף, וכל המקור הוא ממה ששינונו דל"מ מחשבה בדבר שאין דרכו לאכול [וכמ"ש רש"י דאם ל"מ מחשבת אכילה באימורים ה"ה לאכול ולאכול], ומעתה תמוה איך סברו ללמוד ממה דל"מ מחשבה בדבר

אמנם להלן ט"ו. שנינו הלחם אינו מפגל את התודה וכו' הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת, ונחלקו רש"י והרמב"ם שם האם הקרבן כשר מן התורה, או שרק חיוב כרת ליכא, ושיטת הר"מ דאין פסול כלל [וע"ש בקרן אורה שצ"ח בתוספתא], ולשיטתו צ"ע דה"ל למה יש בכבשים פסול דאורייתא

רש"י ד"ה שזה כשר, להקטיר אימוריו ולאכול בשר עכ"ל, תמוה הא פיגל בלחם לא נתפגל הזבח, וע"י ברשב"א שכ' חי' גדול דרש"י ס"ל דדעת רבי דנתפגל הזבח יעו"ש מקורו.

ותימה מה הוצרך הרשב"א לזה הא שיטת רש"י בדף ט"ו. דשוחט את הכבשים ע"מ לאכול מן הלחם למחר אע"פ שהכבשים אינם מפוגלים מ"מ פסולים הם, ולכא' ה"ה שהתודה פסולה ומה הוצרך הרשב"א לחדש כן בדעת רש"י

דף יד.

ת"ש הקומץ את המנחה או להקטיר קומצה וכו', ע"י בשפ"א שהעיר דהכא שאני שהקומץ הוא עיקרו של קרבן ובכה"ג שחישב בעיקרו של קרבן אפשר דמודה רב הונא אליבא דר' יוסי שהכל נתפגל.

והנה אם ננקוט דטעמא דר' יוסי [אליבא דרב הונא] דהמחשבה אינה מתפשטת כלל ל"ק כ"כ דסו"ס אין כאן מחשבה אלא על הקומץ, אכן להמבואר ברשב"א דגם ר"ה מודה שהמחשבה מתפשטת בכל הירך בזה יש מקום לקו' דאולי מן הקומץ על השיריים שהוא מתיר דידיה חלה המחשבה.

ויש ליישב את קושייתו שכוונת הגמ' דאין כאן תחילת פיגול כלל, ובשלמא לדידן דהמחשבה חלה כלפי כל הקרבן ממילא דגם אם חישב על הקומץ יש כאן מחשבה על כללות הקרבן, אולם לר"ה דהמחשבה צריכה לייחד את הדבר שחישב עליו [להיתירא דפיגול] ממילא דאם המחשבה עצמה היא על דבר שמופקע מלחול עליו הפיגול, המחשבה עצמה מתבטלת וצ"ע.

את התוצאה של העבודה אולם בליקוט ייתכן שא"א לבטל את התוצאה של הליקוט [דגם אם מחזיר לכלי שיש בו את המנחה כיון שהלבונה לחודא קיימא הוי כמניחו מחדש ואין לזה שייכות למה שהיה כאן בתחילה וצ"ע].

רבי יוסי אומר אותו הסדר וכו' והשני פסול ואין בו כרת, ע"י בצ"ק שנתקשה מאיזה טעם הסדר השני פסול, [וע"י בדי"ד: שכל דבר שיש בו גזירה ביארו בגמ' טעם הגזירה].

ובגמ' מובא ב' דרכים בטעמא דר' יוסי, רב הונא פירש שפיגל בירך ימין לא נתפגלה בירך שמאל, אבע"א קרא אבע"א סברא, ולאבע"א קרא כ' הצ"ק דכיון שאי"ז סברא אלא גזה"כ י"ל דכל המיעוט הוא מכרת ולא מפסול, אכן לאבע"א סברא ק', וכמ"כ למסקנת הגמ' דהכתוב עשאן גוף אחד ועשאן ב' גופים הלא אי"ז ילפותא מפורשת שפיגל באחד לא נתפגל אידך אלא דבזה דאחשביה רחמנא כב' גופין ממילא ס"ל לר' יוסי דל"מ לפגל ותיקשי דא"כ מהיכ"ת שיהא פסול.

ובקר"א דף יד: דן דאולי הפסול הוא בממילא דאחר שחלה זו פסולה הוי כנפרסה אחת מהם, אך דחה זאת הקרן אורה דנפרסה אחר הקטרה אינו פוסל, [ויש לדון בזה דהכא הפסול בא עם ההקטרה ולא אחר ההקטרה, אלא שיש לדון עוד עפ"י המבואר בדי"ב: דביוצא לר"ע דמהניא ההקטרה להוציא מידי מעילה אין האחרות פסולות וה"נ על החלה שהיא פיגול חל ההקטרה להוציא מידי מעילה לדעת רב גידל, ועוד דאולי סגי בזה שחל עליו לקבוע בפיוגול].

כמ"כ טעם זה לא יועיל בהו"א דגמ' דר' יוסי איירי גם בפיוגל בירך ימין לא נתפגלה ירך שמאל.

עוד כ' הקרן אורה בזה"ל והעיקר דכולן פסולות משום דהקטרת הבזיכין ושחיתת הכבשים היה בפסול ואין מי שיתירם עכ"ל.

ונראה שכוונת הקרן אורה דעבודת פיגול מלבד שקובעת את הקרבן לפיגול ל"ה עבודה של קרבן כשר, והוא היסוד שחי' הגרע"א בנדרים דף ל"ו. יעו"ש, [וע"י בעולת שלמה].

מצגת ללומדי מנחות בדף היומי

עם ההתקדמות בלימוד מסכת מנחות בדף היומי מוגשת ללומדים מצגת נפלאה מבית תורת הקרבנות - מראה כהן, עם המחשה בהירה ומאירת עיניים של הכנת והקרבת הביתית כהן גדול

ניתן לקבל חינם את המצגת ותמונות עזר נוספות למסכת מנחות במייל 7619185@gmail.com עם המילה 'הביתין' בשורת הנושא

ניתן להקרין ברבים - בשיעורי דף היומי ולתלמידים.

נודה מאוד לאלו המבינים את קושי גיוס הכספים להוצאות המרובות של העלון והספרים ומסייעים בתרומה בנדרים פלוס ע"ש תורת הקרבנות

ניתן להזמין שיעורים מרבני 'תורת הקרבנות' בליווי המחשבות הכנת מנחה

להשיג בדוכני בלוי

פרשת בשלה בלבד

בירושלים:
ספרי הישיבה - מיר
בבני ברק:
דרייפוס - חזו"א 34 ק"ג

החדש!!!

לקראת לימוד מנחות בדף היומי
ובחומש ויקרא

והשב את העבודה

מנחות

סדר הקרבת
מנחת סולת
מרחשת ומחבת

מאפה תנור - חלות ורקיקין

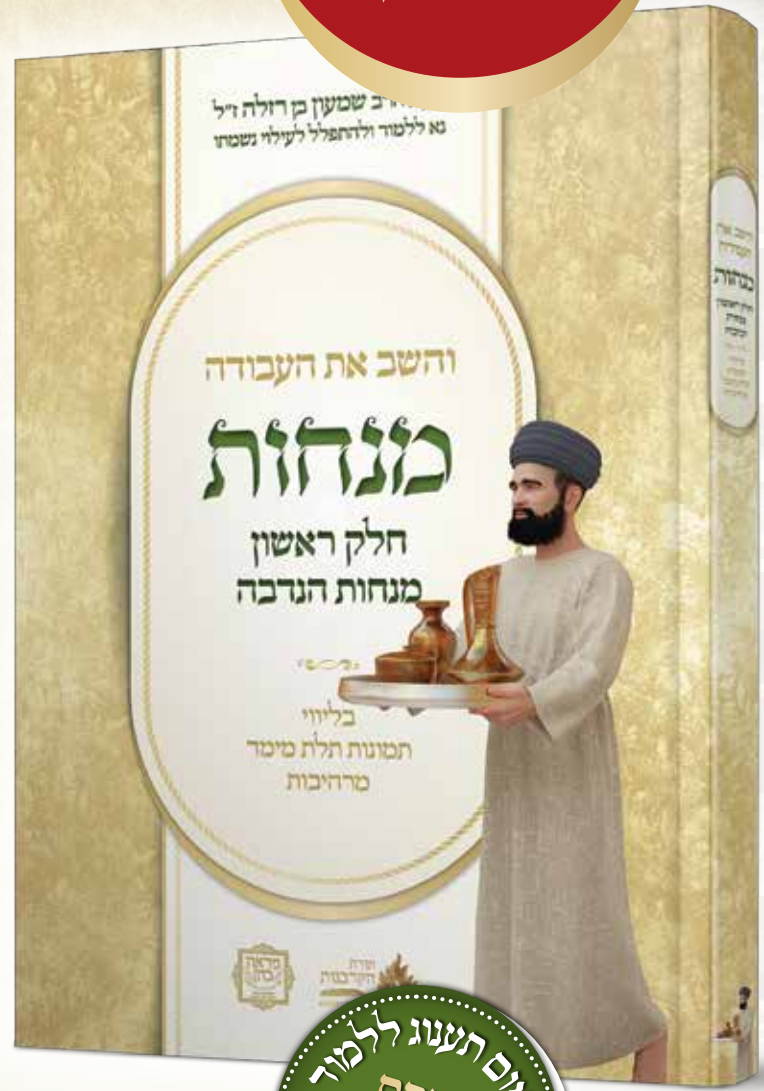
עשיית הסולת השמן והלבונה

ההבאה למקדש, ההגשה,
הקמיצה וההקרבה

כל מה שצריך בשביל להבין
את המושגים החדשים
שבמסכת מנחות ובחומש ויקרא

כרך נוסף בסדרת הספרים המוכרת
'והשב את העבודה'

מחיר מיוחד לרגל ההוצאה
כריכה קשה ~~80 ש"ח~~ **60 ש"ח**

ניתן להשיג בכריכה רכה בירושלים: ספרי הישיבה ישיבת מיר, מודיעין עילית: משפ' הופמן שאגת אריה 1,
ב"ב: סוקלוב 6 בחצר האחורית 03-6189607 | או ב-052-7653813 בשעות בין הסדרים

ניתן להנציח ולהקדיש את המהדורה הבאה של הספר והכרכים הבאים בסדרת 'והשב את העבודה'

מכון תורת הקרבנות 6183442@gmail.com | 6183447@gmail.com | טל' לתרומות בלבד 050-4111791 בין הסדרים